

ПУБЛІКАЦІЇ

«Списки про шляхетство» 1762 р.: маловідоме джерело до історії української козацької старшини

DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2022.05.177>

УДК: 929.733(477)«1762»

Анотація. Мета публікації полягає у введенні до широкого наукового обігу маловідомого джерела 1762 р. з історії української козацької старшини Війська Запорозького і слобідських полків. **Методологія** охоплює метод джерелознавчого аналізу й синтезу та інструментарій генеалогічних, просопографічних, історико-соціальних досліджень, а також студій з історії ментальностей. **Наукова новизна.** З'ясовано історичні обставини, за яких було розпочато підготовку «Списків про шляхетство». У фондах Центрального державного історичного архіву України в м. Києві виявлено невідомий раніше «Список...» Острогозького полку у двох копіях із супровідною документацією. Опрацьовані джерела підготовлено до друку з урахуванням сучасних досягнень української археографії та історіографії. **Висновки.** Підготовку «Списків про шляхетство» започаткувала грамота Петра III гетьманові К. Розумовському та відповідний сенатський указ від 18 січня 1762 р. Як виглядає, у Гетьманщині це розпорядження Петербурга проігнорували. Натомість у слобідських полках урядову вимогу взяли до уваги, з приводу чого зав'язалося листування між Харківською й Ізюмською полковими канцеляріями. В Острогозькому полку такий список уклали та надіслали до бригадної канцелярії слобідських полків і канцелярії начальника Української дивізії. Із документації, яка виникла навколо підготовки списків на Слобожанщині, випливає, що слобідська козацька верхівка усвідомлювала свій зв'язок з елітою Гетьманщини і співвідносила соціальний устрій слобідських полків із тим, як було влаштоване суспільство Війська Запорозького. Водночас слобідська старшина вважала царські жалувані грамоти місцевим полкам кінця XVII – початку XVIII ст. джерелом локальних і своїх особистих прав та привілей, які давали їй підстави дорівнюватися до російського дворянства. На основі просопографічної інформації, яку вміщує «Список про шляхетство» Острогозького полку та дотичні джерела й література, підсумовується, що острогозька старшинська корпорація на час ліквідації слобідського козацтва була досить строкатою, що, однак, не завадило їй зберегти згуртованість в умовах подальшого входження Острогожчини до Воронежського намісництва.

Ключові слова: «Списки про шляхетство», Гетьманщина, слобідські полки, українська козацька старшина, історичні джерела.

Уявлення козацької старшини Гетьманщини і слобідських полків про себе та про своє місце в українському соціумі XVIII ст. достатньо добре вивчені в історіографії. Із засадничих досліджень З. Когута випливає, що верхівка Війська Запорозького витворила етос «нової шляхти» як легітимізаційний лейтмотив панівного становища в українському суспільстві¹.

¹ Kobut Z.E. Russian Centralism and Ukrainian Autonomy: Imperial Absorption of the Hetmanate, 1760s–1830s. – Cambridge, 1988. – 363 p.; Когут З. Коріння ідентичності: Студії з ранньомодерної та модерної історії України. – К., 2004. – 351 с.

Такий підхід мав відгук у працях ряду дослідників і дослідниць². Схожих висновків дійшов В.Маслійчук, простежуючи процес виокремлення старшини із загалу слобідського козацтва впродовж другої половини XVII–XVIII ст. На його думку, з метою підкреслити свою шляхетськість слобідська верхівка вдавалася до зміни прізвищ на такі, що містили милозвучні суфікси -ськ-, -цьк-, використовувала герби та вигадувала «правильні» генеалогії³. В історіографії також з'ясовано, що у другій половині XVIII – на початку XIX ст. уряд Російської імперії неодноразово ставив під питання привілейований статус козацької верхівки, що спонукало її представників до чіткішої артикуляції й докладнішого обґрунтування власних шляхетських амбіцій⁴.

Під таким кутом зору доцільно розглядати документи, які публікуються нижче. Вони походять із Центрального державного історичного архіву України в м. Києві (ЦДІАК України). Ідеться про листування, яке навесні 1762 р. зав'язалося між Харківською й Ізюмською полковими канцеляріями та бригадною канцелярією слобідських полків, а також між Харковом і підпорядкованими йому сотнями щодо підготовки «Списків про шляхетство» полку (док. №1–7). Ці джерела було виявлено й частково використано В.Маслійчуком⁵. Понад те, вже укладений список у липні того ж року разом із супровідним рапортом надіслали з Острогозького полку бригадирові Д.Банческулу та начальникові Української дивізії К.Кантемиру (док. №8–9). Цей список ми відшукали під час перегляду справ зі складу ф.1817. Знахідка послугувала поштовхом до підготовки пропонованої публікації.

В.Маслійчук припускає, що поява згаданого листування була пов'язана з оприлюдненням 18 лютого 1762 р. маніфесту Петра III «Про вільність дворянства», згідно з яким російське дворянство звільнялося від обов'язкової двадцятип'ятирічної служби на користь держави⁶. Однак ситуація виглядала дещо інакшою, про що дізнаємося з досліджень Д.Міллера⁷. Покликаючись на рукописний збірник «Собрание редкостей», котрий наприкінці XIX ст. зберігався в бібліотеці Харківського університету, він зазначав, що черговий раз питання про те, кого вважати шляхтичами в Гетьманщині та як їх відрізнити від простолюдинів, що бажали скористатися зі шляхетських привілеїв, виринуло в Петербурзі на початку 1760-х рр. Тоді сенатор граф Р.Воронцов 18 січня 1762 р. запропонував Сенатові «зосередити в Герольдії відомості про малоросійські дворянські фамілії з точними доказами про їхнє шляхетство та з показуванням отриманих тим шляхетством грамот від польських королів або від російських государів»⁸. Відтак з'явився відповідний сенатський указ⁹, а до К.Розумовського 22 січня надіслали імператорську грамоту з повелінням скласти списки «малоросійського шляхетства» й разом із доказами надіслати в Герольдію¹⁰.

² Брехуненко В. Східна брама Європи: Козацька Україна середини XVII–XVIII ст. – К., 2014. – 504 с.; Галь Б.О. Інтеграція української еліти до політико-адміністративних структур Російської імперії у XVIII – першій третині XIX ст.: Дис. ... канд. іст. наук. – Дніпропетровськ, 2002. – 198 с.; Кривошея В.В. Козацька еліта Гетьманщини. – К., 2004. – 452 с.; Однороженко О. Українська руська еліта Середньовіччя і раннього Модерну: структура та влада. – К., 2011. – 422 с.; Plokby S. The Cossack Myth: History and Nationhood in the Age of Empires. – New York, 2012. – 408 p.; Степанков В.В. Політична еліта України: процеси становлення, сфера діяльності, міжгрупові взаємини, політичні погляди (1648–1676 рр.): Дис. ... канд. іст. наук. – Кам'янець-Подільський, 2019. – 370 с.; Стружечевич О.К. Політико-культурні орієнтації еліти України-Гетьманщини (інтегральний погляд на питання). – К., 2002. – 532 с.; Тайрова-Яковлева Т. Повсякдення, дозволя і традиції козацької еліти Гетьманщини. – К., 2017. – 184 с.

³ Маслійчук В.Л. Козацька старшина слобідських полків другої половини XVII – першої третини XVIII ст. – Х., 2003. – 252 с. *Його ж.* Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII–XIX ст. – Х., 2007. – 400 с.

⁴ Міллер Д.П. Очерки из юридического быта старой Малороссии: превращение козацкой старшины в дворянство // Киевская старина. – 1897. – №1. – С.1–31; №2. – С.188–220; №3. – С.351–374; №4. – С.1–47.

⁵ Маслійчук В.Л. Провінція... – С.38.

⁶ Фаизова В.И. «Маніфест о вольности и служба дворянства в XVIII ст. – Москва, 1999. – 222 с.

⁷ Міллер Д.П. Очерки... – №1. – С.18–20.

⁸ Там же. – С.19.

⁹ Із дотичної літератури відомо, що сенатський указ від 18 січня 1762 р. було опубліковано у випуску «Черніговских губернских ведомостей» за 4 квітня 1890 р. (див.: Ситий І. Однострій дворянства Чернігівського намісництва // Скарбниця української культури. – Вип.14. – Чернігів, 2012. – С.78, 80).

¹⁰ Міллер Д.П. Очерки... – №1. – С.19; Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. – Ф.П. – Спр.3664. – 1 арк.

Д. Міллер уважав цю грамоту першою спробою російського уряду регулювати станове питання в Гетьманщині, але висловлював сумніви, чи дійсно у відповідь на неї розпочалося укладання «списків шляхетських родів», зокрема з огляду на подальшу зміну влади в імперії¹¹. Однак на прикладі слобідських полків можемо переконатися в дієвості сенатського указу від 18 січня 1762 р. При цьому важливо, що заходи уряду, спрямовані на старшину Війська Запорозького, було поширено й на верхівку слобідських полків. А це, своєю чергою, свідчить, що в Петербурзі українські козацькі автономії та їхній провідний прошарок сприймали як споріднені. Більше того, до зв'язку з Гетьманщиною апелювали самі слобожани, коли зауважували, що «к согласному тех списковъ сочинению должно и оной (Харківській – С.П.) полковой канцелярії имѣть сношение з другими полкамы, а особливо, как от Малоросіи оныя отправлены будут, ибо Слободские полки пришедшими с Полской области и из малоросій[ских] полковъ малоросіяни населены» (док. №7).

Тож, на наш погляд, процедура укладання «Списків про шляхетство» у слобідських полках була такою. У лютому – березні 1762 р. до бригадної канцелярії, а через неї до Ізюмської, Острогозької, Охтирської, Сумської та Харківської полкових канцелярій надійшов сенатський указ про підготовку списків місцевого шляхетства, причому «в самой скорости» і «с верными о томъ их шляхетстве доказателствы». Принаймні, повторний ордер Д. Банческула Харківській полковій канцелярії від 18 квітня того ж року наполягав саме на цьому (док. №2).

Реакція керівництва Охтирського й Сумського полків на це розпорядження залишається невідомою. Натомість між Харківською й Ізюмською полковими канцеляріями з ініціативи останньої почалося жваве листування. Ізюмці нагадували, що свого часу (остаточно в 1685 р.) їхній полк виокремився саме з Харківського, який «пред И[зюм]ским населением состоіт немало старѣе и, чая, жалованных грамот и других обстоятельств о населении и свободности призванного в Сло[бод]ские полки народа имеется гораздо болше» (док. №6). Але відповідь Харківської полкової канцелярії щодо можливої наявності в її архіві жалуваних грамот була негативною. Водночас наприкінці квітня в усі сотні Харківського полку було відправлено підпрапорних із наказом «ехать в сотнѣ [...] і во владелческие места, а по приезде в каждомъ месте, обявя оной указъ, истребовав от оних сотников і владелцов, в силу Г[осу]д[а]рственной Военной коллегіи указу шляхетстве, и нет ли у тех шляхтичовъ жалованных грамот от полских королей іли от российских г[осу]д[а]рей, с которых зняв точные копии за их руками, представит в полковую канцелярию» (док. №4). Однак звідусіль посланці рапортували, що «такових шляхтечей нѣгде не сискало[сь]» (док. №4)¹². На подібній ноті справа з виявленням «малоросіи[ского] шляхетства» у Харківському полку зупинилася¹³.

Про заходи в Ізюмському полку, окрім листування з харківськими «колегами», нічого невідомо. Острогозька ж полкова канцелярія не лише підготувала й надіслала до вищого командування «Списокъ, какие іменно в Острогжскомъ полку о дворянстве і шляхетствѣ послѣдовали ізъясненіи, значить под симъ, іюля 10 дня 1762 году» (власне «Список про шляхетство» – док. №9), але й у супровідному рапорті навела розлоге пояснення з приводу того, кого саме та на яких підставах можна зарахувати до шляхетства полку (док. №8).

¹¹ *Миллер Д.П.* Очерки... – №1. – С.19–20.

¹² Арк. 3–90. З огляду на однотипність рапортів ми вмістили у цій публікації два з них (док. №3–4).

¹³ Майже півтора століття потому, наприкінці XIX ст. один із нащадків слобідської старшини історик-аматор Є. Альбовський, натрапивши на цю ж кореспонденцію у Харківському полковому архіві, іронічно зауважив: «У царювання Катерини II в 1762 р. Харківській полковій канцелярії вказано було надати відомість усім особам шляхетського походження з доказами своїх прав на цю гідність, тобто їм було надано припис доставити царські та польських королів жалувані грамоти. Канцелярія від себе розіслала вказівки в усі сотні з наказом переписати всіх шляхтичів, якщо такі де є, та надати відомості з доказами в полк. Попри те, що в полку жили Квітки, Донці, Шидловські, Ковалевські та ін., всі сотні доповіли, що в їхніх стінах не виявилось жодного шляхтича, котрий міг би цю свою гідність довести» (див.: *Альбовский Е.* История Харьковского слободского казачьего полка (1651–1765 гг.). – Х., 1894. – С.37).

Відтак до списку Острогозького полку не залежно від походження, а з огляду на займані уряди, записали в повному складі полкову старшину, сотників і підпрапорних – усього 76 осіб. В Острогозьку, схоже, міркували так само, як і в Ізюмі, коли в одній із промеморій зауважили, що «за потребно признавається единственно обо всех служащих в тех полках чинах вывод учинит» (док. №6). Біля прізвищ більшості записаних зазначено, що «грамотъ на шляхетство не имѣтъ». Як відомо, з проблемою відсутності письмових доказів власного шляхетства мусила давати раду і старшина Гетьманщини. В обох випадках виправданням слугувала велика кількість пережитих предками воен, пожеж і руйнувань, унаслідок чого надані їм від польських королів «дипломи та грамоти» було безповоротно втрачено.

Поза цим, слобідська верхівка, як і еліта Війська Запорозького, зіштовхнулася з дилемою: чи вважати шляхтичами козаків? У кореспонденції між Харковом та Ізюмом про це не йдеться, а острогозьке полкове керівництво підсумувало свої міркування в такий спосіб: «полковая Острогожская канцелярия не точию старшинъ, но и служащихъ козаков простолюдинами числить не можетъ» (док. №8). Назагал так воно й було, адже «Права, за якими судиться малоросійській народ» поширювали шляхетські привілеї на весь козацький стан, не розрізняючи старшину і «простих» козаків. Про це знали в Острогозьку, тому й зауважили, що «Слободские полки по населеніи своемъ учреждаемы и устроены старшинами по примѣру Малоросіи, гдѣ не точию старшина, но и казаки от мужиковъ и посполства имѣють великое различие и ползуютца правами шляхетства» (док. №8). Однак навіть будучи свідомою цього, острогозька полкова старшина прагнула відгородитися не лише від рядових козаків, але й від сотенної старшини (отаманів, хорунжих, осавулів, писарів), представники якої до списку не потрапили.

Разом із тим, аргументація Острогозька не обмежувалася лише покликаннями на практики сусідньої Гетьманщини. Як і в промеморії ізюмців, у рапорті Острогозького полку йшлося про альфу й омегу слобідських вольностей – жалувані грамоти, надані слобідським полкам московськими правителями наприкінці XVII – на початку XVIII ст. Вони закріплювали за переселенцями так звану «черкаську обикність»: право на козацький устрій, займанщину, безмитну торгівлю і промисли, вільне винокуріння та шинкування. Острогозька старшина вважали документи джерелом таких вольностей, «каковими толко одному росискому дворянству ползоватца дозволено» (док. №8). До цих аргументів додали покликання на указ Анни Іоаннівни О. Шаховському від 29 травня 1734 р. щодо покарання козаків, котрі не хотіли вчитися регулярній службі¹⁴, та жалувану грамоту Єлизавети Петрівни від 22 листопада 1743 р. про повернення слобожанам частково скасованих у попередньому десятилітті вигід¹⁵.

Біографічна і просопографічна інформація про осіб, записаних до «Списку про шляхетство» Острогозького полку, викликає ще ряд думок. По-перше, острогозька старшинська верхівка на час ліквідації слобідського козацтва залишалася досить строкатою. До неї належали й російські дворяни Тев'яшови, й українські шляхтичі Лисаневичі, й місцеві старшини Куколевські, Головинські, Голодолинські, Сіверські та Шапочки, й спадкові козаки Зайцеві, Косенки, Тимошенки, так само, як і вихідці з духівництва Острозько-Лохвицькі. Бедряги та Урсули мали молдавське походження. Татарчуки з Подольськими входили до старшинського кола Сумського полку, а Ковалевські – Харківського.

¹⁴ Полное собрание законов Российской империи. Собрание 1-е. – Санкт-Петербург, 1830. – Т.9. – С.332.

¹⁵ Там же. – Т.11. – С.948–951.

По-друге, і це важливо у світлі не уявної чи бажаної, як зі «Списками про шляхетство», а дійсної нобілітації, – які саме старшинські роди з Острогожчини та на підставі яких доказів було внесено до дворянських родовідних книг наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Можна стверджувати, що місцева старшина загалом успішно інтегрувалася до імперського дворянства. Більшість із них здобули спадковий дворянський статус на підставі військової, передовсім козацької служби (2-га частина Родовідної книги) або монаршого надання (1-ша частина) в межах сторічної давнини. Тев'яшови, Шапочки й Вишневіські потрапили до престижної 6-ї частини, куди записували лише давні шляхетні роди. Не викликає подиву, що Урсули як представники «іноземного шляхетства» опинилися в 5-й частині.

По-третє, у той час, як харківська, ізюмська, охтирська та сумська старшина (за винятком тих родів, які мешкали у Суджанському й Куп'янському повітах) сформували дворянське середовище Харківського намісництва, колишня старшина Острогозького полку ввійшла до дворянської корпорації сусіднього Воронежського намісництва¹⁶. Однак навіть будучи меншістю в етнічно переважно російському оточенні, острогозька верхівка зберегла усталені внутрішні зв'язки, передовсім через шлюбно-сімейні й патронатно-клієнтельні стосунки. Безумовними місцевими лідерами залишалися Тев'яшови, які вийшли на перші ролі в межах усього Воронежського намісництва. А у слобідських із походження повітах – Острогозькому, Богучарському, Бирюцькому, Коротояцькому, Ливенському й Корочанському, – місцеві старшинські роди становили вагому, а часом переважну (Острогозький), частку землевласників. Те саме стосується кадрового складу органів державної адміністрації і дворянського самоврядування, контроль над якими великою мірою залишався в руках колишньої козацької еліти.

Щодо археографічних засад публікації. Документи Харківського й Ізюмського полків відклалися у спр.594 ф.1725 «Харківська полкова канцелярія» ЦДІАК України. Джерела помітно пошкоджені, всі реконструйовані нами частини взято у квадратні дужки. Документи Острогозького полку походять зі спр.20 ф.1817 «Бригадна канцелярія Слобідських полків» ЦДІАК України та відклалися у двох копіях, які добре збереглися. Перший комплект (рапорт і список) адресовано слобідському бригадирові Д.Банческулу (арк.61–67 зв.), а другий – начальникові Української дивізії князеві К.Кантемиру (арк.90–96 зв.). Обидва комплекти датовано 10 липня 1762 р., підписано і скріплено острогозьким полковим суддею Ф.Татарчуковим. Рапорти також засвідчено канцеляристом Острогозької полкової канцелярії В.Конопліним. До бригадної канцелярії ця документація надійшла 9 жовтня 1762 р. Зміст обох рапортів і списків тотожний. Несуттєві відмінності стосуються написання окремих слів, як-от «Остафьев» чи «Астафьев», «далнейшей» чи «далшей», про що повідомляється в підтекстових примітках. Публікація здійснюється спрощеним дипломатичним методом. У коментарях подано біографічні довідки про осіб у порядку згадування їх у документах. Інформацію про представників однієї родини об'єднано у відповідному коментарі.

¹⁶ Ідеться про зміни адміністративно-територіального устрою Слобожанщини, пов'язані з відкриттям Харківського (1780 р.) та Воронежського (1779 р.) намісництв. Тоді ж Суджанський і Куп'янський повіти ввійшли до складу Курського намісництва.

REFERENCES

1. Brekhunenko, V. (2014). *Skhidna brama Yevropy: Kozastka Ukraina v XVII–XVIII st.* Kyiv. [in Ukrainian].
2. Faizova, V. (1999). «*Manifest o volnosti*» i sluzhba dvorianstva v XVIII st. Moskva. [in Russian].
3. Gnezdilo, O., Momot, I., Panasenko, L., Paramonov, A. and Safonova, Ye. (2010). *Rodoslovnna kniga potomstvennykh dvorian Kharkovskoi gubernii.* Kharkov. [in Russian].
4. Hal, B. (2000). *Intehratsiia ukrainskoi elity do polityko-administratyvnykh struktur Rosiiskoi imperti u XVIII – pershii tretyni XIX st.* Dys. ... kand. ist. nauk. Dnipropetrovsk. [in Ukrainian].
5. Kohut, Z.E. (1988). *Russian Centralism and Ukrainian Autonomy: Imperial Absorption of the Hetmanate, 1760s–1830s.* Cambridge.
6. Kohut, Z.E. (2004). *Korinnia identychnosti: Studii z rannomodernoï ta modernoi istorii Ukrainy.* Kyiv. [in Ukrainian].
7. Kornienko, O. (2008). *Narysy viiskovoi istorii Ukrainy: Sumskyi slobidskyi kozatskyi polk: 1659–1765.* Kyiv. [in Ukrainian].
8. Kryvosheia, V. (2004). *Kozatska elita Hetmanshchyny.* Kyiv. [in Ukrainian].
9. Kryvosheia, V. (2010). *Kozatska elita Hetmanshchyny: Entsklopediia.* Kyiv. [in Ukrainian].
10. Litvinova, T. (2005). *Organizatsiia i deiatelnost dvorianskikh soslovnykh ubrezhdenii Voronezhskoi gubernii poslednei chetverti XVIII – pervoi poloviny XIX vv.* Diss. ... kand. ist. nauk. Voronezh. [in Russian].
11. Masliichuk, V. (2003). *Kozatska starshyna slobidskykh polkiv druboi polovyny XVII – pershoi tretyni XVIII st.* Kharkiv. [in Ukrainian].
12. Masliichuk, V. (2007). *Provintsiia na perekresti kultur: Doslidzennia z istorii Slobidskoi Ukrainy XVII–XIX st.* Kharkiv. [in Ukrainian].
13. Odnorozhenko, O. (2011). *Ukrainska ruska elita Serednovichcha i Rannobo modernu: struktura ta vlada.* Kyiv. [in Ukrainian].
14. Plokhy, S. (2012). *The Cossack Myth: History and Nationhood in the Age of Empires.* New York.
15. Potapenko, S. (2007). *Elita Slobidskoi Ukrainy: spysky kozatskoi starshyny 60-ko rr. XVIII st.* Kharkiv. [in Ukrainian].
16. Potapenko, S. (2012). Slobidska sviashchenytsko-starshynska rodyna Ostrozko-Lokhvytskykh ta yikhnia rodynna khronika (pro heroïiv ondiïe publikatsii u “Kyivskii starovyni”). *Kyivska starovyna*, 5-6, 156–166. [in Ukrainian].
17. Potapenko, S. (2013). Slobidskyi starshynskyi rid Rozalion-Soshalskykh: do rekonstruktsii rodovodu (kinets XVII – seredyna XIX). *Henealohichnu zapysky*, 11, 95–103. [in Ukrainian].
18. Potapenko, S. (2015). Do vyvchennia istorichnoi heohrafii Ostrohozhchyny. *Zapysky Naukovoho tovarystva im. T.Shevchenka, CCLXVIII*, 88–106. [in Ukrainian].
19. Stepankov, V. (2019). *Politychna elita Ukrainy: protsesy stanovlennia, sfera diialnosti, mizhbrupovi vzaiemyny, politychni poblady (1648–1676 rr.)*. Dys. ... kand. ist. nauk. Kamianets-Podilskyi. [in Ukrainian].
20. Strukevych, O. (2002). *Polityko-kulturni orientatsii elity Ukrainy-Hetmanshchyny: intehrallyi poblad na pytannia.* Kyiv. [in Ukrainian].
21. Sytyi, I. (2012). Odnostrii dvorianstva Chernihivskoho namistnytstva. *Skarbnytsia ukrainskoi kultury*, 14, 78–80. [in Ukrainian].
22. Tairova-Yakovleva, T. (2017). *Povsiadkennia, dozvillia i tradytsii kozatskoi elity Hetmanshchyny.* Kyiv. [in Ukrainian].

Світлана ПОТАПЕНКО

кандидатка історичних наук,
старша наукова співробітниця,
відділ актової археографії,
Інститут української археографії та джерелознавства
ім. М.С.Грушевського НАН України
(Київ, Україна), svit.potapenko@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5561-1843>

Svitlana POTAPENKO

Candidate of Historical Sciences (Ph. D. in History),
Senior Research Fellow,
Department for Act Archeography,
M.S.Hrushevskiy Institute of Ukrainian Archeography
and Source Studies NAS of Ukraine
(Kyiv, Ukraine), svit.potapenko@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5561-1843>

№1

[// арк. титул.]

Связка [о со]чинении¹⁷ о находящемся в Харьковском полку шляхетстве ведомостей и об отсылке к командам 1762 году на 108 листах

ЦДІАК України. – Ф.1725. – Оп.1. – Спр.594. – Арк. титул.

№2

1762 р., квітня 18. – [м. Зміїв]. – Ордер бригадира Д.А.Банческула Харківській полковій канцелярії з приводу підготовки списків про шляхетство

[// арк.1]

[№^о]¹⁸ 432 в Подан апреля 2 дня 1762 [году]¹⁹

Ордеръ

Харковской полковой канцелярии

Сего апреля от 5 посланным от меня в Харьковскую полковую канцелярию ордеромъ с приложениемъ съ указа Государственной Военной коллегіи копіи велено о находящемся в Харьковскомъ полку шляхетстве, во всемъ исходствуя на основаніи прописанного во ономъ ис Правительствующаго Сената указа, сочиня список с верными о томъ их шляхетстве доказательствы, ко мне в самой скорости представить [// арк.1 зв.] для донесения по командам. [Однако]²⁰ и до ныне о получениии я [не извещен]²¹. Того ради Харьковской [полковой]²² канцелярии подтверждаю [оной]²³ список, на основаніи пропи[санного]²⁴ повеления сочиня, присл[ать]²⁵ ко мне с нарочнымъ в са[мой скоро]сти²⁶.

Дмитрей Банческула²⁷Записав, отдать въ повитье [и]²⁸

рапортовать, а к сотникам их и во[владельче]ские²⁹ места о самоскорейшем [...] прислать с нарочными [...]

18 д[ня] апреля
1762 году

ЦДІАК України. – Ф.1725. – Оп.1. – Спр.594. – Арк.1–1 зв. Оригінал

¹⁷ Справу прошито.

¹⁸ Справу прошито.

¹⁹ Написано іншим почерком, ніж ордер. Справу прошито.

²⁰ Справу прошито.

²¹ Справу прошито.

²² Справу прошито.

²³ Справу прошито.

²⁴ Справу прошито.

²⁵ Справу прошито.

²⁶ Справу прошито.

²⁷ Власноручний підпис.

²⁸ Справу прошито.

²⁹ Справу прошито.

³⁰ Одне слово не вдалося прочитати.

³¹ Нерозбірливий напис на два слова.

№3

1762 р., [кінець квітня – початок травня]. – м. Харків. – Рапорт Харківської полкової канцелярії бригадирові Д.А.Банческулу

[// арк.2]

Высокородному господину, высокопочтеннѣйшему господину бригадиру Дмитрию Антоновичу Банческулу

Ис Харьковской полковой канцелярії

Репортъ

Вашего высокородия ордеръ сего апреля *от* 18 под номеромъ 433-м в полковой канцелярії полученъ сего ж апреля 20 числѣ, которимъ Ваше высокородие повелѣват изволите за силу прежнего Вашего вы[со]кородия ордера о находящемся в Харьковскомъ полку шляхетст[ве], во всемъ сходству на основании Правительствующаго Сената ук[азу], сочина списокъ, с верними о томъ ихъ шляхетстве доказате[лствы] прислат к Вашему высокородию с нарочнымъ в самой скорости. [На оной] Вашего высокородия ордеръ полковая канцелярия в покорности репортуеть, что по прежде полученному *от* Вашего высокородия ордеру [в]³² самокорейшей присилки вышеупоминаемыхъ о находящемся в Харьковскомъ полку шляхетстве списков Харьковского полку во все местечка к сотникомъ, владелцамъ, прикащикомъ и отаманом указы с нарочными по инструкциям сего апреля 19³³ д посланы. Токмо еще по ныне ниоткуда не присланы. Чего ради ныне о том же во все места³⁴ с нарочными накрепко подтверждено. И сколь скоро оные списки собраны будут³⁵, по сочинении из оных таков же списокъ Вашему высокородию полковая канцелярия с нарочным представит иметь.

ЦДДАК України. – Ф.1725. – Оп.1. – Спр.594. – Арк.2. Відпуск

№4

1762 р., травня 6. – [м. Харків]. – Рапорт старшинського сина М.Тихоцького до Харківської полкової канцелярії

[// арк.8]

№791 в Подан маія 6 дня 1762 году³⁶

В Харьковскую полковую канцелярию

Репортъ

Поданной мнѣ из той полковой канцелярії *ин*струкції и приложенной при оной³⁷ его імператорскаго величества указ, по которой велено ехать в сотнѣ Тишковскую, Липецкую, Салтовскую, Мартовѣцкую і Волчанскую і во владелческие места, а по приезде в *каждомъ* месте, обявя оной указъ, истребовав *от* оних сотников і владелцов, в силу Г[осу]д[а]рственной Военной коллегіи указу шляхетстве, и нет

³² Справу прошито.

³³ «9» виправлено з іншої цифри.

³⁴ «во все места» написано згори над закресленим текстом.

³⁵ Далі закреслено одне слово.

³⁶ Написано іншим почерком, ніж рапорт.

³⁷ Виправлено з іншого тексту.

ли у тех шляхтичовъ жалованних грамот от полских королей іли от російских г[осу]д[а]рей, с которих зняв точниє копії за их руками, представит в полковую канцелярию. По которой інструкції я [// арк.8 зв.] во упоминаемия места ездил, токмо таких шляхтечей нѣгде не сискало[сь]³⁸, на что от сотень и репорти, а з владеч[еских] местъ подписки мною взяти, котор[ие] при сем в Харьковскую полковую кан[целярию] представляю.

Старшинской синь Мих[айло] Тихоцкий^{39б}

Записав отдан в повитъе⁴⁰

Мая 6 дня 1762 году

ЦДІАК України. – Ф.1725. – Оп.1. – Спр.594. – Арк.8–8 зв. Оригінал

№5

1762 р., травня 5. – с. Тишки. – Рапорт тишківського сотенного писаря М.Данилова до Харківської полкової канцелярії

[// арк.15]

В Харьковскую полковую канцелярию

Репортъ

По силе насланной из оной полковой канцелярії чрез нарочного старшинского сына Михили⁴¹ Тихоцкого^б во все Харьковского полку сотнѣ, в том числе и въ Тишковскую, інструкції с приложением при том из Государственной Военной коллегіи его імператорскаго величества с указу копії велено справитя о находящих ся жилищами во всехъ местах, тож и в Тишковской сотнѣ, о природном старином шляхетстве, кто с них і почему называются шляхтичами и какии о том називаниі от полских королей и російских государей имеют писменное жалование грамоти [іли] другие писание види⁴²; с оних списав точниі копії за их руками и своими, [// арк.15 зв.] в полковую канцелярию прислат к рассмотрению в самой крайней скорости. И на оноє⁴³ Харьковской полковой канцелярії доношу, в той сотни Тишковской о вишеписаних старих природних малоросіи[ского]⁴⁴ шляхетства о шляхтичах справки чиненно, токмо в той сотнѣ Тишковской шляхтическо[го] звания людей жителством никаво не находит[ся], о чем оной полковой канцелярії в покорности репор[тую].

Тишковской сотні камандующий сотенной писар Максим Даниловъ⁴⁵.

Маия 5 дня

1762 году

ЦДІАК України. – Ф.1725. – Оп.1. – Спр.594. – Арк.15–15 зв. Оригінал

³⁸ Справу прошито. Тут і нижче у цьому документі записи у квадратних дужках реконструйовано нами.

³⁹ Власноручний підпис.

⁴⁰ Написано іншим почерком, ніж рапорт.

⁴¹ Так у тексті.

⁴² «[іли] другие писание види» дописано на березі аркуша.

⁴³ «н» виправлено з іншої літери.

⁴⁴ Справу прошито.

⁴⁵ Власноручний підпис.

№6

1762 р., травня 22. – м. Ізюм. – Промеморія Ізюмської полкової канцелярії до Харківської полкової канцелярії

[/ арк.56]

№-м 728 в Подана маія 29 дня 1762 году⁴⁶

Промеморія

Слободского Изюмского полку ис полковой канцелярії в Харьковскую полковую канцелярию ордеромъ его высокородия г[оспо]д[и]на брегадира Дмитрия Антоновича Банческула, при котором приложена из Гдрственной Военной коллегии с указу его імператорскаго величества копия, повелевается Изюмской полковой канцелярії в силѣ оногo Г[осу]д[а]рственной Военной коллегіи указу о находящемся в Изюмском полку шляхетстве прислат к его высокородию с точними о том шляхетстве доказательствами и с показанием полученных оним шляхетством от полских королей или от росийских государей грамотъ списки в немедленном времени для донесения по команде. А понеже, как видно с оногo указу, что и ото всех Слободских полков такови ж списки прислат велено, и хотя, упователно, на то писменные види и сискатся могут, но токмо у некоторых. А за потребно признавается единственно обо всех служащих в тех полках чинах вывод учинит, и приличность обстоятельств более не ишего, [/ арк.56 зв.] какъ із жалованних издревле всемилостей[ших]⁴⁷ грамот в согласном отрепортованиі упо[тре]бить. Не безизвестно ж, что Харьковской полкъ пред И[зюм]ским населением состоіт немало старѣ и, чая, жалованних грамот и других обстоятельств о населеніи и свободности призванного в Сло[бод]ские полки народа имеется гораздо болше. То[го] ради в Изюмской полковой канцелярії о пред[ставленіи] в Харьковскую полковую канцелярию сообщит и [спраши]вать, ежели во оной канцелярії имеются при[ли]чные к тому жалование грамоти и [ра]зсуждение той канцелярії надлежит з сили оних о шляхетстве в отрепортовании мѣри упоредит, то из оних грамот и в ка[ких] термѣнах от той канцелярії репортова[ние бу]дет. Благоволено б било чрезъ посланного із [оной] в Изюмскую полковую канцелярию сообщить точные копии, почему б можно и от Изюмской [пол]ковой канцелярії всходность того учини[ть]. Маія 22 дня 1762 году.

Судья Семен Любашевс[кий]⁴⁸
 Полковий асаул Осип Сошалс[кий]⁴⁹
 Полковой писар Яков Таранухин⁵⁰
 Канцеляристь Андрей Суме[ць]⁵¹

ЦДДАК України. – Ф.1725. – Оп.1. – Спр.594. – Арк.56–56 зв. Оригінал

⁴⁶ Написано іншим почерком, ніж текст промеморії.

⁴⁷ Справу прошито.

⁴⁸ Власноручний підпис.

⁴⁹ Власноручний підпис.

⁵⁰ Власноручний підпис.

⁵¹ Власноручний підпис.

№7

1762 р., травня 30. – м. Харків. – Промеморія Харківської полкової канцелярії до Ізюмської полкової канцелярії

[// арк.57]

Промеморія

Ис Харьковской полковой канцелярии в Изюмскую полковую канцелярию

На промеморию Изюмской полковой канцелярии сего мая от 22, полученную 29 числа, полковая канцелярия в ответ объявляет, яко в оной канцелярии точных приличных к шляхетству особливих полковых жалованных грамот не имеется; а елико касается-де жалованных грамот и других обстоятельств о населении и свободности призванного в Слободские полки народа, оные таковы ж, какъ и в Изюмскомъ полку. И за темъ, и что по предложениямъ полковой канцелярии и нарочним посланкамъ от полку со всех местъ и от старшин списков о томъ⁵² и известей еще не собрано (а нине репортууют, что имъ надлежит обстоятельно вьсправитя⁵³), какие о томъ шляхетстве в сочинении тех к командѣ списков⁵⁴ мѣри употребить, полковой канцелярии без взыскания тех требуемых обстоятельств и репортов прежде времени изобразит не может. А между тем к согласному тех списковъ сочинению должно и оной полковой канцелярии имѣть сношение з другими полками⁵⁵, [// арк.57 зв.] о чем Изюмская [пол]ковая канцелярия да благоволит быт известн[а]⁵⁶, и о уведомлении, какие по разсуждению оной пол[ко]вой канцелярии о шляхетстве списки сочине[ни] имеют бит, в Харьковскую полковую канцелярию⁵⁷, а на про[тчое]⁵⁸ того, что получено будетъ, по сноше[нию] 5[!] другихъ Слободцкихъ полковъ⁵⁹ в Из[юм]скую полковую канцелярию без увид[ом]ления⁶⁰ Х. п. к.⁶¹ не оставит, и Изюмская полковая канц[еля]рия благоволи учинит по его и. в. [указу]⁶². Мая 30 дня 1762 году.⁶³

ЦДІАК України. – Ф.1725. – Оп.1. – Спр.594. – Арк.58–58 зв. Відпуск (?)

⁵² «списков о том» написано на місці витертого тексту.

⁵³ «ви» написано на місці витертого тексту.

⁵⁴ «с» написано на місці витертого тексту.

⁵⁵ Далі закреслено: «а особливо, как от Малоросіі оные отправлены будут, ибо Слободские полки [// арк.57 зв.] пришедшими с Полской области и из малоросій[ских] полковъ малоросіяни населены». Закреслено тим самим чорнилом, яким написано текст від «а на про[тчое]» до «Мая 30 дня 1762 году». Особа, яка робила ці правки, схоже, редагувала весь текст промеморії.

⁵⁶ Справу прошито.

⁵⁷ Далі закреслено «[учи]нить по его императорскаго величества указа. Мая дня 1762 году».

⁵⁸ Справу прошито.

⁵⁹ Далі закреслено текст на три – чотири літери.

⁶⁰ Далі закреслено «от».

⁶¹ Тобто «Харковская полковая канцелярия». Далі закреслено текст на два – три слова.

⁶² Тобто «императорскаго величества». Справу прошито.

⁶³ Нижче закреслено «канцелярист Андрей Сидоренков», почерком якого, схоже, написано основний текст промеморії.

№8

1762 р., липня 10. – м. Острогозък. – Рапорт Острогозъкої полкової канцелярії начальникові Української дивізії К.А.Кантемиру

[// арк.90]

№94

Получен октября 9 дня 1762 году⁶⁴Свѣтлѣйшему князю, высокопревосходительному господину, г[о]сп[о]д[и]ну генераль-лейтенанту Константину Антиоховичу Кантемиру⁶⁵

Из Острогжской полковой канцелярии

Репортъ

Сего числа на полученной от светлости Вашей ордеръ во исполнение прописанного в ономъ ея императорскаго величества Государственной Военной коллегіи указу о находящемся в полку Острогжскомъ дворянстве и шляхетствѣ сочиненная ведомость при семь приложена. А яко Слободские полки по населеніи своемъ учреждаемы и устроены старшинами по примѣру Малоросіи, гдѣ не точию старшина, но и козаки от мужиковъ и посполства имѣютъ великое различие и ползуютца правами шляхетства, також и по всемилостивѣйшимъ жалованнымъ в Слободские полки от высочайшихъ ея императорскаго величества предковъ техъ полковъ полковники, старшина и козаки пожалованы таковыми волностями, каковыми толко одному русскому⁶⁵ дворянству ползovatца дозволено, в сходство чего и при учреждении генерала князя Шаховского на представление ево по некоторому немоловажному дѣлу по имянной ея императорскаго величества блаженныя и вѣчностойныя памяти государыни императрицы Анны Иоановны резолюціи за подписаниемъ собственныя ея величества руки 1733 году указу под 7-м пунктомъ ему, генералу князю Шаховскому, повелено Слободскихъ полковъ редового козака за учиненное имъ важное преступление в наказание ис козаковъ написать вечно в мужики, такожъ по имянному [// арк.90 зв.] ея императорскаго величества блаженныя и вѣчной славы достойныя памяти государыни императрицы Елисаветъ Петровны 743 году указу между прочимъ всемилостивѣйше повелено Слободскихъ полковъ старшинамъ состоять произвождениемъ в Государственной Военной коллегіи, которые и производятца точно по примѣру великороссийскаго⁶⁶ дворянства. И по таковымъ всемилостивѣйшимъ высокомонаршимъ апробациямъ полковая Острогжская канцелярия не точию старшинъ, но и служащихъ козаковъ простолюдинами числить не можетъ.

Судья Федор Татарчуков⁶⁷

Июля 10 дня 1762 году

Канцеляристь Федоръ Колтунов⁶⁸*ЦДДАК України. – Ф.1817. – Оп.1. – Спр.20. – Арк.90–90 зв. Оригінал*⁶⁴ Написано іншим почерком і чорнилом, ніж рапорт та список.⁶⁵ Арк.61 «российскому».⁶⁶ Арк.61 зв. «великороссийского».⁶⁷ Особистий підпис.⁶⁸ Особистий підпис.

№9

1762 р., липня 10. – м. Острогозк. – Список шляхетства
Острогозького полку

[// арк.91]

Списокъ, какіе іменно в Острогожскомъ полку о дворянствѣ і шляхетствѣ послѣдовали ізъясненіи, значить под симъ, іюля 10 дня 1762 году	
Звание чиновъ и іменъ	Показательные ізъясненіи
Полковникъ Степанъ Ивановъ сынъ Тевяшовъ	Из великоросійского старинного дворянства, о чемъ і в Герольдіи ізвѣстно.
Полковые старшини	
Обозной Іванъ Никифоровъ сынъ Голубинъ	За выступлениемъ по секретнымъ ордерам в походъ взыскать справки не с кого.
Судя Федоръ Естафьевъ сынъ Татарчуковъ	Деѣ-де ево Федоръ Татарчуковъ, іностранной, послѣ которого, тож і отца ево, остался онъ в малолетствѣ і точнѣ ізвѣстія не имѣть. Какъ по надгробной оново дѣда ево надписѣ, на которой-де значится, что он, дѣд ево, із горских татаръ кровѣ шляхетской в росиской ⁶⁹ службѣ от Чигринской турецкой войны, а с которого году не означено, по вступленіи в росискую ⁷⁰ службу определенъ в Сумской полкъ полковымъ хорунжимъ и носилъ того полку полковое знаме, от святой купели воспріять и усыновленъ сумскимъ полковникомъ и росискимъ ⁷¹ дворяниномъ Герасимомъ Кондратьевымъ, почему-де і писался Федоромъ Герасимовичемъ, во время Шведской на Украинѣ войны, когда шведской король Королушъ Второй-на-десять былъ в малоросискомъ ⁷² городе Гадячи, а великой государь, царь и великій князь, а потомъ всеросійскій первый імператоръ і самодержецъ Петръ Алексѣевичъ с арміею стоялъ Сумского полку в городе Лебединѣ і квартиру [// арк.91 зв.] имѣть изволил у ево Федоровомъ домѣ, і тогда ж по известному высочайшему указу ізволил употреблять ево, Федора, в важные воинские операциі, по совершениі которыхъ щасливо за ево Федорову вѣрность и ревность, пожалованъ отъ его величества всемілостивѣйшею грамотою и получилъ повелѣніе имѣть гербъ крестного ево отца упомянутого полковника и росиского дворянина Кондратьева, которой гербъ і по нынѣ остался при ево доме, а Татарчуковымъ іменованіе принялъ отъ того, что по благоволенію его царского величества в той жалованной грамотѣ такъ изображено. Точію же оная грамота с прочими знаками ево Федорова достоинства во время бывшаго пожара, которымъ дѣда ево у наслѣдника, а ево судьина роднаго дяди Петра домъ со всемъ імениемъ і писменными дѣлами погорѣли, почему какъ іностранныхъ знаковъ, такъ и росискихъ ⁷³ грамотъ ⁷⁴ на природное і жалованное шляхетство отъ предковъ ево ему судьи, не осталось, і болѣ тово, такъ изображено в надгребкѣ дѣда ево, и что слышеть отъ объявленного своего дядѣ о природе ево, за бившимъ ево малолѣтствомъ знать не можетъ.
Старшини есаулъ Гавриіл ⁷⁵ Федоровъ сынъ Зайцовъ	С козачихъ дѣтей, а болѣ за далнею ево при Саратовскихъ соленыхъ ⁷⁶ заводахъ отлучкою справитца нѣ с кемъ.
Младшій есаулъ Никита Агиевъ с[ы]нъ Бутковъ	Іс козачихъ дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
[// арк.92] Ротмистръ Николай Фоминъ сынъ Астафьевъ ^{77с}	Ізъ іностранныхъ старшински ⁷⁸ сынъ, за отлучкою ево в Санкт-Петербургъ далшей ⁷⁹ справки взыскать не ис кого.
Старшей писарь Іванъ Павловъ сынъ Тимошенковъ	Іс козачихъ дѣтей, за выступлениемъ в н[ы]нѣшней походъ далнейшей справки сыскать ⁸⁰ не с кого.

⁶⁹ Арк.62 «российской».⁷⁰ Арк.62 «российскую».⁷¹ Арк.62 «российскимъ».⁷² Арк.62 «малоросійскомъ».⁷³ Арк.62 зв. «российскихъ».⁷⁴ «р» виправлено з іншої літери.⁷⁵ Арк.63 «Гаврило».⁷⁶ Арк.63 «соляныхъ».⁷⁷ Арк.63 «Остафьевъ».⁷⁸ Арк.63 «старшинской».⁷⁹ Арк.63 «далнейшей».⁸⁰ Арк.63 «взыскать».

Младшей писарь Федоръ Павловъ сынъ Тимошенковъ	Іс козачихъ дѣтей, далшей справки за выступлениемъ в н[ы]нѣшней походъ взыскать не ис кого.
Хорунжей Андрей Леонтьевъ сынъ Куколевской	Із знатной козачей породы, дѣд ево былъ в Острогжском полку полковникомъ, на шляхетство ж грамотъ не имѣет.
Сотенные старшина⁸¹ Сотники	
Акимъ Емановъ	Репортомъ представилъ, что в сотнѣ ево шляхетства не находитца.
Андрианъ Подколзинъ	По ево репорту значитца старшинской сынъ, на дворянство грамотъ не имѣеть.
Іванъ Шапочка	Із старшинскихъ дѣтей, репортомъ показала, что шляхетства никакова в сотни ево не имѣетца.
Осипъ Острожской	Поповской сынъ, репортомъ показалъ, что в сотни ево шляхетство не имѣетца.
[// арк.92 зв.] Іванъ Лисаневичъ	Репортомъ показали, что дедъ ево Міхаило Лисаневичъ былъ із шляхетства, вышелъ із Полщи в городъ Чигринъ по причинѣ умножившейся в Полще унии, которого по воспослѣдовавшему тамо гонителству на вѣру греческого исповедания, во время же разорения турками Чигрина дѣдъ ево взятъ в полонъ, при коемъ случае і надлежащие доказателства на шляхетство пропали. Отца же ево браты, а ево дядя Іванъ Лисаневичъ служилъ в Полской области полковникомъ, братъ ево двоюродный Геркулесъ Лисаневичъ і нынѣ тамо находитца генераломъ, оними офиціями они не были бы удостоены, если б о шляхетской оне происходилъ ⁸² породы. Что-де до его отца, онъ служилъ в Изюмскомъ полку сотникомъ і полковымъ судьей, а онъ в томъ полку служилъ подпрапорнымъ, в которой чинъ точно по имянному блаженныя памяти государыни императрицы Анны Іоанновны указу производятца із старшинскихъ дѣтей, что доказательствомъ быть можетъ къ отличению старшинскихъ дѣтей и простородныхъ, потомъ же служилъ онъ в Малоросіи значковымъ товарищемъ, гдѣ не токмо значковые товарищи, но і казаки судятца правомъ шляхетскимъ, а в настоящей чинъ произведенъ онъ имяннымъ же блаженныя і вѣчнодостойныя памяти государыни императрицы Елисаветъ Петровны указомъ.
Андрей Тевяшовъ	Із росиских ⁸³ старинныхъ дворянъ.
Гаврило Вынецкий	За выступлениемъ в походъ взыскать справки не с кого.
[// арк.93] Савва Рахминъ	Старшинской сынъ, грамотъ на дворянство не имѣеть.
Іванъ Москаленковъ	В репортѣ ево показано, что онъ из малоросіян ⁸⁴ , по всемилостивѣйшему блаженныя і вечнодостойныя памяти государыни ⁸⁵ императрицы Елисаветъ Петровны прошлаго 750 году февраля 2 дня имяннымъ указу при пожалованіи в Слободские полки сотникомъ в ранге армейского прапорщика, на которой чинъ имѣеть і патентъ, а грамотъ на дворянство не имѣеть.
Іванъ Урсулъ	При репортѣ представилъ с печатного листа переведенного с муляжского на росиский ⁸⁶ діалектъ грамоты копию нижеслѣдующаго содержания: «Милостию Божіею мы, Константинъ, воевода і господинъ господарственно сие повелѣние господствамъ слуге господарства моего Урсулу Стренгилу ⁸⁷ , которой состоитъ в службѣ лефечинской при знамѣ великаго спатаря, чтобъ быть ему в покое дому і имуществу его ото всѣхъ податей общенародныхъ і толко ему наблюдать службу при знамѣ вышепомянутомъ по обрядомъ порядка того знамя, і для того і вамъ всѣмъ сколько і хто будете посланы к собранію податей, где будетъ состоять домъ слуги господарства моего вышеереченного, дать покой і не чинить никакихъ примѣтокъ, ибо таковъ приказъ господарства моего і симъ рече господарственно м[еся]ца іюня 26 дня лета 7218». В подлинномъ напечатано тако: «Мы, Константин, воевода милостию Божіею г[ос]п[о]д[и]нъ»; в печати литеры «К.Б.».
[// арк.93 зв.] Міхаило Косенковъ	Іс козачихъ дѣтей, далшой справки за н[ы]нѣшнимъ в походъ выступлениемъ взыскать не ис кого.
Дмитрій Голодалинский ⁸⁸	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣеть.
Левъ Сѣверской	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣеть.

⁸¹ Арк.63 «старшины».

⁸² Очевидно, мало бути «оне не происходилъ».

⁸³ Арк.64 «российских».

⁸⁴ Арк.64 «малоросіян».

⁸⁵ Арк.64 «великия государыни».

⁸⁶ Арк.64 «российский».

⁸⁷ Арк.64 «Стренгулу».

⁸⁸ Арк.64 зв. «Голодолинской».

Іванъ Куколевской	Старшинской сынъ, знатной черкасской природы, грамотъ ⁸⁹ на шляхетство не имѣть.
Адрианъ Жидковъ	Старшинской сынъ, грамотъ на дворянство не имѣть.
Василей Синелников	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Дорофей Павлинской	Поповской сынъ, дальней справки за выступлениемъ в н[ы]нѣшней походъ взыскать не ис кого.
Андрей Головинской	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Семень Тушкановской	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Прокопій ⁹⁰ Канѣвской	Черкасской природы обывателской сын.
[// арк. 94] Петръ Пушковской	Сынъ живущаго в городе Харьковѣ греченина, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Іванъ Турчениновъ	По репорту ево значитца, отецъ ево былъ природной турченинъ, з давныхъ леть оставя отечество в Турецкой области, пришелъ под высокославную его императорскаго величества Росіискую державу в 695-мъ году и по ревности к службѣ произведенъ былъ сотникомъ, в 713-мъ году при нападеніи на росіискіе ⁹¹ границы татаръ взятъ былъ в плѣнъ, изъ коего возвратясь, служилъ в Острогжскомъ полку многие годы и пожалованъ полковымъ есауломъ, грамотъ на шляхетство не имѣет.
Тихонъ Лисаневичъ	Репортомъ показаль, дѣдъ ево Михаило Лисаневичъ родился в Полци в городѣ Торунѣ, изъ шляхетства былъ греческого исповѣданія, то когда настало в Полской области принужденіе к униі, в то время вышовъ под Росіискую державу государствования блаженныя памяти великаго государя, царя и великаго князя Федора Алексѣевича в задниперскіе места на жителство в городъ Чигринъ, кой хотя и имѣлъ на свое шляхетство отъ полскихъ королей грамоту, но в нападеніе отъ турецкихъ войскъ на помянутый городъ Чигринъ въ 1677 году взятъ былъ в полонъ, в кое время і та грамота пропала. Протчіе же родственники, яко-то отца ево братъ Іванъ Лисаневичъ, в Полше былъ полковникомъ, а н[ы]нѣ брать ево двоюродной Ираклія Лисаневичъ в Полскомъ же Королевствѣ находитьца генераломъ, а такими чинами не происходящие отъ шляхетской кровѣ по обрядамъ Полской области удостоены быть не могутъ.
[// арк. 94 зв.] Владимиръ Тевяшовъ	Изъ росіиского ⁹² стариннаго дворянства.
Андрей Куколевской	Изъ знатной козачей природы, грамотъ на дворянство не имѣть.
Николай Бедряга	Старшинской сынъ изъ иностранныхъ, отецъ ево в отставке полковникомъ.
Федоръ Лофицкой	За отлучкою в Санктъ-Петербургъ справки взыскать не с кого.
Подпрапорные	
Ілья Тертичниковъ	Ісъ козачихъ детей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Іванъ Лофицкой	Ісъ поповскихъ детей, грамотъ на шляхетство не имѣет.
Семень Чехурской	Ізъ старшинскихъ дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Лаврентей Пушкаревъ	Ісъ козачихъ дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
[// арк. 95] Петръ Могилевцовъ	Ісъ козачихъ дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Дмитрей Емановъ	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Степанъ Подолской	Подпрапорничей сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Степанъ Голованевъ	Ісъ козачихъ детей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Ілья Куколевский	Старшинской сынъ, изъ знатной козачей природы.
Петръ Антоновъ	За укрьвателствомъ ево отъ полку, которой с определения по н[ы]нѣ не явился, что онъ за человекъ, какой породы, полковой канцелярии не известно.
Іванъ Тевяшовъ	Изъ стариннаго росіиского ⁹³ дворянства.

⁸⁹ «г» написано на місці витертого тексту.

⁹⁰ Арк. 65 «Прокофей».

⁹¹ Арк. 65 «російскіе».

⁹² Арк. 65 зв. «російского».

⁹³ Арк. 65 зв. «російского».

Логинъ Головинской	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Степанъ Турчениновъ	Старшинской сынъ, отецъ ево былъ природной турченинъ і служилъ в Острогжскомъ полку полковымъ есауломъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Сава Бурляевской	Іс козачих дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Михаило Савельевъ	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Петръ Лофицкой	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Петръ Вишневикий	Козачей сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Іванъ Астафьевъ	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
[// арк.95 зв.] Степанъ Жидковъ	Сынъ сотенного старшины, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Андрей Куликовской[!] ⁹⁴	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Василей Зайцов	Старшинской сынъ, грамотъ на дворянство не имѣть.
Іванъ Пушкаревъ	Іс козачих дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Матвей Корнѣевъ	Козачей сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Петръ Никитинъ	Поповской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Федоръ Могилевцовъ	Козачей сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Павель Подколзинъ	Із старшинскихъ дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Іванъ Бедряга	Із иностранныхъ старшинские дѣти, отецъ ихъ в отставкѣ полковникомъ.
Григорій Бедряга	
Іванъ Протопопов	Старшинской сынъ, грамотъ на шляхетство не имѣть.
Петръ Куколевский	Із старшинскихъ дѣтей знатной козачей природы, грамотъ на шляхетство не имѣет.
Василей Ковалевской	Із старшинскихъ дѣтей, а о шляхетстве за неимениемъ ихъ при полку справитца нѣ по чему.
Данило Ковалевской	
Іванъ Острожской	Із старшинскихъ дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣють.
Іванъ Подколзинъ	
[// арк.96] Никита Алексіевъ	За неимениемъ при полку и гдѣ находитца за неизвѣстиемъ, справитца объ немъ нѣ по чему.
Данило Шапочка	Із старшинскихъ дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣють.
Іванъ Шапочка	
Петръ Сребдолской	Іс поповскихъ дѣтей, грамотъ на шляхетство не имѣють.
Алексій Сребдолской	
Городничей Матвей Лебединской	Іс козачих дѣтей, грамотъ на дворянство не имѣть.

Судья Федор Татарчуков⁹⁵

ЦДІАК України. – Ф.1817. – Оп.1. – Спр.20. – Арк.91–96. Оригінал

⁹⁴ Арк.66 зв. «Куколевской».

⁹⁵ Особистий підпис.

Коментарі⁹⁶

Банческул Дмитро Антонович. Слобідський бригадир із 1758 по квітень 1763 рр., хоча фактично службові обов'язки не виконував від вересня 1762 р. Квартира була у сотенному містечку Змієві Ізюмського полку. У 1764 р. поскаржився до Комісії про слобідські полки на начальника Української дивізії князя *Кантемира Костянтина Антіоховича* щодо зловживань того, зокрема вимагання хабаря від слобідських полковників у розмірі 1,5 тис. руб., образ і погроз на їхню адресу, утисків козаків, залучення слобожан до різних робіт та захоплення землі в Богучарській сотні Острогозького полку дружиною К.Кантемира княгинєю Софією⁹⁷.

Тихоцький Михайло Андрійович. Представник старшинського роду Харківського полку шляхетського походження. Народився наприкінці 1730-х рр. у родині підпрапорного, а з 1742 р. тишківського сотника Андрія Тихоцького. Останній був вихідцем із Правобережної України та з'явився на Слобожанщині близько 1712 р. Михайло не був записаний до підпрапорних Харківського полку, натомість перебував «в Харковской полковой канцелярії у посылках». На початку 1780-х рр. разом із братами володів землею біля Черкаських Тишок та слободи Липців. Мав п'ятьох синів і трьох доньок. 1786 р. записаний із родиною і братом до 2-ї частини Родовідної книги Харківського намісництва.

Любашевський Семен Степанович. Останній полковий суддя Ізюмського козацького полку (1755–1765 рр.). Народився близько 1716 р. в козацькій родині. Зробив канцелярську кар'єру, починаючи з сотенного писаря (1731 р.). Із ліквідацією слобідського козацтва служив воеводським товаришем Ізюмської провінційної канцелярії.

Сошальський (Розальйон-Сошальський) Осип Георгійович (Юрійович). Останній молодший полковий осавул Ізюмського козацького полку (1757–1765 рр.). Народився близько 1725 р. у старшинській родині, засновником якої був харківський полковий писар 1690-х рр. Юрій Розальйон-Сошальський. Рід мав шляхетське походження. Освіту здобув, очевидно, у Харківському колеґіумі. 1746 р. записаний підпрапорним Ізюмського полку, 1748 р. одержав уряд ізюмського полкового хорунжого. Впродовж 1756–1760 рр. перебував при квартирі *Кантемира Костянтина Антіоховича*. Із ліквідацією слобідського козацтва служив поручиком Ізюмського гусарського полку. Був одружений із представницею роду Кондратьєвих⁹⁸.

Таранухин Яків Іванович. Останній молодший полковий писар Ізюмського козацького полку (1756–1765 рр.). Народився на початку 1720-х рр. у козацькій родині. Вислужився з

⁹⁶ При укладанні біографічних довідок ми послуговувалися головню такими джерелами й літературою: Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі – ЦДІАК України). – Ф.1710. – Оп.2. – Спр.115. – 108 арк.; Спр.244. – 138 арк.; Ф.1807. – Оп.1. – Спр.130 – Арк.1–2; Спр.1148. – Арк.18 зв. – 19; 33 зв. – 35 зв.; Российский государственный архив древних актов. – Ф.16. – Оп.1. – Д.951. – Л.167–172 об.; Ф.342. – Оп.1. – Д.110. – Ч.8. – Л.36–38 об.; Ф.1355. – Оп.1. – Д.316. – 83 л.; Д.203. – 31 л.; Д.235. – 5 л.; Д.288. – 137 л.; Российский государственный исторический архив (далі – РГИА). – Ф.1343. – Оп.51. – Д.66. – 335 л.; Д.67. – 188 л.; Д.68. – 40 л.; Д.635. – 620 л.; *Савелов Л.М.* Список о дворянах вновь назначаемой Острогожской округи // *Его же.* Статьи по генеалогии и истории дворянства. – Санкт-Петербург, 1898. – С.1–12; [*Николайчик Ф.*] Записки новооскольского дворянина И.О.Острожско-Лохвицкого (с добавлением заметок сына его Петра Ивановича) // Киевская старина. – 1886. – №1. – С.350–370; №3. – С.729–762; №5. – С.130–154; №10. – С.330–368; №11. – С.472–499; №12. – С.627–663; Еліта Слобідської України: Списки козацької старшини 60-х рр. XVIII ст. / Передм., упор. С.П.Потапенко. – К.; Х., 2008. – 496 с.; *Маслійчук В.Л.* Козацька старшина...; *Його ж.* Провінція...; *Литвинова Т.Н.* Организация и деятельность дворянских сословных учреждений Воронежской губернии последней четверти XVIII – первой половины XIX вв.: Дисс. ... канд. ист. наук. – Воронеж, 2005. – 208 с.; *Потапенко С.* До вивчення історичної географії Острогожчини XVIII ст. // Записки Наукового товариства ім. Т.Шевченка. – Т.СCLXXIII: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – Л., 2015. – С.88–106.

⁹⁷ ЦДІАК України. – Ф.1782. – Оп.1. – Спр.69. – 209 арк.

⁹⁸ Про рід Розальйонів-Сошальських див. докл.: *Потапенко С.П.* Слобідський старшинський рід Розальйонів-Сошальських: до реконструкції родоводу (кінець XVII – середина XIX ст.) // Генеалогічні записки. – Вип.11. – Л., 2013. – С.95–103.

канцелярського писаря (1739 р.). Служив секретарем в Ізюмській провінційній канцелярії. 1766 р. вийшов у відставку «за увечием правой руки и по немолодым летам»⁹⁹.

Сумець Андрій. Народився наприкінці 1730-х рр. у козацькій родині. Понадштатний канцелярист Ізюмської полкової канцелярії у першій половині 1760-х рр.¹⁰⁰

Кантемир Костянтин Антонович. Син молдавського господаря, князь. За легендою, рід Кантемирів походить від Тамерлана, зокрема його нащадків-мурз, котрі осіли у Криму. Генерал-лейтенант. У 1755–1762 рр. командував Українською дивізією, до складу якої входили слобідські полки. Квартирував в Охтирці. Конфліктував зі слобідським бригадиром *Банческулом Дмитром Антоновичем* і слобідськими полковниками¹⁰¹.

Шаховський Олексій Іванович (близько 1690–1737 рр.). Князь, сенатор, генерал-аншеф, фактичний правитель Гетьманщини в 1734–1737 рр. На чолі канцелярії Комісії впорядкування слобідських полків (1732–1734 рр.) здійснював заходи, спрямовані на обмеження їх автономії й бюрократизацію козацької служби¹⁰².

Татарчуков Федір Остапович. Останній полковий суддя Острогозького козацького полку (1760–1765 рр.). Народився між 1705 і 1715 рр. у старшинській родині Сумського полку. Його дід, із походження татарин, потрапивши в полон до козаків під час Чигиринських походів, прийняв православ'я під ім'ям Федора та під протекцією хрещеного батька сумського полковника Герасима Кондратьєва став сумським полковим хорунжим. На початку XVIII ст. сотникував у Лебедині, де у його будинку на головному міському майдані поблизу храму Преображення Господнього в листопаді – грудні 1708 р. квартирував Петро I під час лебединського колесування мазепинців. Тоді ж російська сторона залучала слобожан до таємних вилазок із метою вивідання інформації про розташування й кількість військ І.Мазепи та Карла XII. Федір, імовірно, загинув при участі слобожан у придушенні булавінців (1708 р.), а невдовзі помер його старший син Остап. Відтак малолітній онук Федір Остапович виховувався в родині дядька Петра. Із 1732 р. він служив підпрапорним Сумського полку, в 1739–1746 рр. – унтер-офіцером Слобідського драгунського полку. 1746 р. згідно з указом Військової колегії переведений до Острогозького полку молодшим полковим писарем і рік перебував у Петербурзі. Із 1747 р. – старший полковий писар, 1758 р. – ротмістр. 1763 р. представляв Острогозький полк при Комісії про слобідські полки. Тоді ж на нього доносив козак Петро Агарков зі звинуваченнями у вимаганні грошей. 1766 р. «за отличныя ево против протчих достоинства и прилагаемая при Камисии о Слободских полках труды» був представлений до відзначення чином колезького асесора¹⁰³. У своїй родинній хроніці син словінського сотника *Острозько-Лохвицького Остапа Федоровича Іван* нарікав, що його батько дуже потерпав від зловживань «звіра прелютого» полкового судді Татарчукова¹⁰⁴. Мав землеволодіння в Острогозькому повіті. Його син Григорій із родиною записаний до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

⁹⁹ ЦДДАК України. – Ф.1815. – Оп.1. – Спр.34. – Арк.1 зв. – 2.

¹⁰⁰ Там само. – Ф.1782. – Оп.1. – Спр.21. – 44 арк.; Спр.35. – 12 арк.; Ф.1722. – Оп.1. – Спр.57. – Арк.253 зв.

¹⁰¹ Там само. – Ф.1782. – Оп.1. – Спр.69. – Спр.209 арк.; *Лобанов-Ростовский А.Б.* Русская родословная книга. – Т.1. – Санкт-Петербург, 1895. – С.233–236; Сенатский архив. – Т.12. – Санкт-Петербург, 1907. – С.206; РГИА. – Научно-справочная библиотека. – №77561 [*Байер Г.З.*] История о жизни и делах молдавского господаря князя Константина Кантемира, сочинённая С.-Петербургской академии наук покойным профессором Беером с российским переводом и с приложением родословия князей Кантемиров. – Москва, 1783. – XXXII с. + 408 с.

¹⁰² *Ястребцов Е.* Шаховский, князь Алексей Иванович // Русский биографический словарь / Под ред. А.А.Половцова. – Т.22. – Санкт-Петербург, 1905. – С.576.

¹⁰³ ЦДДАК України. – Ф.1815. – Оп.1. – Спр.34. – Арк.8 зв. – 9.

¹⁰⁴ Там само. – Ф.1782. – Оп.1. – Спр.13. – 4 арк.; *Головинский П.А.* Слободские казачьи полки. – Санкт-Петербург, 1864. – С.193; *Филарет [Гумилевский Д.Г.]* Историко-статистическое описание Харьковской епархии. – Отд.3. – Москва, 1857. – С.442; [*Николайчик Ф.*] Записки... – №1. – С.358; *Корнієнко О.* Нариси військової історії України: Сумський Слобідський козацький полк 1659–1765 рр. – К., 2008. – С.280, 465.

Колтунов Федір Маркович. Народився близько 1731 р. в козацькій родині. 1751 р. почав козацьку службу в Острогозькому полку. Служив писарчуком у бригадній канцелярії слобідських полків та в Острогозькій полковій канцелярії, де з 1758 р. входив до штату канцеляристів, а впродовж 1763–1764 рр. виконував обов'язки полкового писаря. Вийшов у відставку ротмістром, певний час був комісаром у Бирючій. Особисто написав чолобитну «Б» «наказу» «острогожских дворян и владельцев» до Комісії нового Уложення. Мав сина Федора. Володів разом із трьома іншими власниками хутором Високим в Острогозькому повіті.

Тев'яшов Степан Іванович (бл. 1700 – 29 жовтня 1790 рр.). Останній острогозький полковник (1756–1765 рр.). Російський дворянин, син бригадира слобідських полків Івана Івановича й онук стольника, воеводи на Бітюці, острогозького полковника 1704–1725 рр. Івана Івановича Тев'яшових. У 1743 р. записаний підпрапорним Острогозького полку, 1752 р. призначений ротмістром регулярної роти. 1757 р. брав участь у прусській виправі слобідських полків. У 1759–1762 рр. очолював слобідську депутацію, яка їздила в Петербург «для испрошения о изнеможении Слободских полков милостивой резолюции». Мав конфлікт зі слобідським бригадиром *Банческулом Дмитром Антоновичем*. 1779 р. – острогозький повітовий, у 1779–1783 рр. – воронезький губернський предводитель дворянства. Мав трьох синів: *Володимира* – підпрапорний Харківського (1752–1760 рр.), сотник Острогозького (1760–1765 рр.) полків, бирючанський повітовий (1780 р.), острогозький повітовий (1794–1797, 1799–1806 рр.) предводитель дворянства; *Івана* – підпрапорний Харківського (1752–1760 рр.) й Острогозького (1760–1765 рр.) полків, острогозький повітовий предводитель дворянства (1786–1787 рр.); *Василя* – підпрапорний Острогозького полку (1764–1765 рр.), острогозький повітовий предводитель дворянства (1799–1806 рр.)¹⁰⁵. Записаний із дітьми до 6-ї частини Родовідної книги Воронезької губернії. Тев'яшови були найбільшими землевласниками в Острогозькому й Бирючанському повітах, також мали володіння в Коротояцькому повіті Воронезького намісництва. *Острозько-Лохвицький Іван Остапович* залишив такі спогади: «Октября 29-го (1790 р. – С.П.) умре бригадир старик Степан Иванович Тевяшов. Был человек весьма добродетельный и доброй, дожив старости 90 лет и с чистым покаянием умре, и погребен в своей слободе Колыбелки над Доном, пониже города Острогожска»¹⁰⁶.

Голубин (Голуб) Іван Никифорович. Острогозький обозний упродовж 1760–1763 рр. Служив від 1722 р. Не виключені його родинні зв'язки з сумським сотником С.Голубом другої половини XVII ст. чи з розгалуженим шляхетським і козацько-старшинським родом Голубів. На 1762 р. володів купленими в місцевих козаків млинами на річках Толучіївці та Підгорній. Доносив *Кантемирові Костянтину Антоновичу* на *Татарчукова Федора Остаповича*¹⁰⁷. Помер наприкінці 1763 або на початку 1764 рр.¹⁰⁸

Зайцев Гаврило Федорович. Останній старший полковий осавул Острогозького полку (1757–1765 рр.). Народився близько 1714 р. в козацькій родині, з 1735 р. козак Ізюмського полку, в 1737–1743 рр. служив у Слобідському драгунському полку, брав участь у російсько-турецькій війні 1735–1739 рр. У 1747 р. згідно з указом Військової колегії призначений уривським сотником Острогозького полку. Ходив у Ліфляндський (1748 р.) і Пруський (1757 р.) походи, 1758 р. одержав чин поручика. Мешкав в Уриві, де з 1766 р. очолював комісарство. Здобув чин колезького асесора. 1780 р. коротояцький предводитель дворянства. Володів хутором Задонським і «хутором для скотоводства» під Уривом, також пустищем під Острогозьком. Мав трьох синів: *Василя* – підпрапорний Острогозького (1755–1764 рр.) й

¹⁰⁵ Головинский П.А. Слободские... – С.189–193; Лобанов-Ростовский А.Б. Русская родословная книга. – Т.2. – С.291; Родословная книга потомственных дворян Харьковской губернии / Авт.-сост.: О.С.Гнездило, Л.М.Момот, Л.А.Панасенко, А.Ф.Парамонов, Е.В.Сафонова. – Х., 2010. – С.551–552.

¹⁰⁶ [Николайчик Ф.] Записки... – №5. – С.133.

¹⁰⁷ ЦДДАК України. – Ф.1782. – Оп.1. – Спр.69. – 209 арк.

¹⁰⁸ Там само. – Ф.1817. – Оп.1. – Спр.18. – Арк.53–53 зв.; Спр.94 – Арк.193.

Ізюмського (1764–1765 рр.) полків, вахмістр Ізюмського гусарського полку, куп'янський предводитель дворянства (1780 р.); Андрія – підпрапорний Ізюмського полку (1764–1765 рр.), «надзиратель больных» в Острогозькому гусарському полку (з 1765 р.); Івана – коротояцький предводитель дворянства (1811–1812 рр.). Василь та Іван Гавриловичі з родинами записані до 3-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Бутков Микита Огійович. Останній молодший полковий осавул Острогозького козацького полку (1759–1765 рр.). Народився близько 1700 р. в козацькій родині. Із 1741 р. служив писарчуком в Ізюмській полковій канцелярії. Працював канцеляристом при різних комісіях, які на той час діяли на Слобожанщині, у справах бригадної канцелярії їздив до Петербурга та Москви, був залучений до укладання «описи географических известий» по Белгородській губернії (1760 р.). 1766 р. вийшов у відставку поручиком. Мешкав в Острогозьку, мав синів Василя й Олексія. Василь був одружений із донькою *Тертичникова Іллі Тимофійовича* Оленою. Вдова Микити Феодосія та його діти з родинами записані до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Остаф'єв Микола Хомич. Останній полковий ротмістр Острогозького козацького полку (1760–1765 рр.). Народився близько 1732 р. у сім'ї молдавських переселенців. Служив підпрапорним (1746–1752 рр.), ливенським сотником (1752–1760 рр.) Острогозького полку¹⁰⁹. Очолював Осинівське комісарство, володів хуторами Широким і Нагольнянським під Острогозьком і хуторами під Ровеньками. Записаний із дітьми до 3-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Тимошенко (Тимошенко) Іван Павлович. Останній старший полковий писар Острогозького козацького полку (1757–1765 рр.). Народився близько 1729 р. в козацькій родині в Ізюмі. Впродовж 1741–1757 рр. піднявся від копіїста Ізюмської до старшого полкового писаря Острогозької полкових канцелярій. 1765 р. обіймав посаду секретаря Острогозької провінційної канцелярії, був звільнений у зв'язку з хворобою. Мешкав у слободі Закотній. Його вдова з дітьми записані до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Тимошенко (Тимошенко) Федір Павлович. Останній молодший полковий писар Острогозького полку (1759–1765 рр.). Народився близько 1717 р., старший брат *Тимошенкова (Тимошенка) Івана Павловича*. Зробив схожу кар'єру в тих самих установах. Не виключено, що кар'єрному зростанню Тимошенків посприяв їхній старший брат – ізюмський ратушний писар, а пізніше сотник і зять ізюмського полковника Федора Краснокутського Герасим Тимошенко. Із ліквідацією слобідського козацтва очолював Калитвянське комісарство, дослужився до чину губернського протоколіста¹¹⁰.

Куколевський Андрій Леонтійович. Народився близько 1712 р. у старшинській родині. Його прадідом був ізюмський козак, пізніше ізюмський полковий суддя Андрій Скотченко, по смерті котрого дружина (прабабуся Андрія) вийшла заміж удруге за острогозького полковника 1698–1704 рр. Федора Куколя (Куколевського). Із 1732 р. служив підпрапорним, у 1740–1761 рр. – острогозьким полковим хорунжим. Мешкав в Острогозьку, володів хуторами Граковим і Криничним. Мав синів: *Іллю* – підпрапорний Острогозького полку (1750–1764 рр.), з 1764 р. відставний сотник, та Івана – вахмістр, пізніше поручик Острогозького гусарського полку, засідатель Острогозького нижнього земського суду. Ілля Андрійович із дружиною Наталею з Єманових і дітьми записані до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Єманов Яким Андрійович. Народився близько 1694 р. в родині сотника. Із 1728 р. служив підпрапорним Острогозького полку, з 1741 р. – осинівським сотником. 1766 р. вийшов

¹⁰⁹ Там само. – Ф.1723. – Оп.1. – Спр.15. – 9 арк.

¹¹⁰ Там само. – Ф.1722. – Оп.1. – Спр.35. – Арк.8; Ф.1584. – Оп.1. – Спр.35. – Арк.70–71 зв.; Ф.1807. – Оп.1. – Спр.1875. – Арк.66.

у відставку поручиком. Мешкав у слободі Осинівій. Мав сина *Дмитра* – підпрапорного Острогозького полку (з 1745 р.)¹¹¹.

Подколзин Андріан Степанович. Народився близько 1703 чи 1714 рр. в родині кам'янського сотника Ізюмського полку. Служив підпрапорним, з 1746 р. – ровеньківським сотником Острогозького полку. Окрім батьківського хутору Підколзівки поблизу містечка Кам'янки, володів млином, коморою й сіножатною лукою біля слободи Ровеньків. 1766 р. вийшов у відставку поручиком. Сини: *Павло* та *Іван* – підпрапорні Острогозького козацького полку. Павло продовжив службу в Острогозькому гусарському полку, мав синів Івана (старобільський повітовий предводитель дворянства в 1807–1810 рр.) й Максима¹¹².

Шапочка Іван Федорович. Сотничий син, із 1741 р. служив підпрапорним, у 1747–1765 рр. – острогозьким сотником. Напередодні ліквідації слобідського козацтва був заарештований начебто за порушення військових приписів та «в оруженні ... обнаженної сабли с угрозами, хто на ево пойдет, заколоть, и в стрелянни ис покоев своего дома по приходе для взята под надлежащей караул». Рік просидів під арештом в Ізюмі. Звільнений з огляду на немолодий вік слобідським губернатором Євдокимом Щербініним із позбавленням чинів, але «в разсуждении, как он был старшина» без покладення в подушне¹¹³. Був одружений із донькою корочанського священика Марією, яка доводилася рідною сестрою слонівському сотнику *Острозькому (Острозько-Лохвицькому) Осипові Федоровичу*. Мав синів: *Данила* – із 1756 р. козак, із 1762 р. підпрапорний Острогозького полку, *Івана* – із 1762 р. підпрапорний Острогозького полку, Михайла, Єлисея, Олександра та дочку Надію. Записаний із дітьми до 6-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії¹¹⁴.

Острозький (Острозько-Лохвицький) Осип Федорович (? – 21 червня 1771 р.). Син корочанського священика Федора Климентовича, рід якого походить із Лохвиці. Із 1734 р. служив підпрапорним Харківського полку, 1749 р. переведений сотником до Слонівської сотні Острогозького полку. Дружина – Варвара з Ковалевських, з якою мали сина *Івана* (1750–1825 рр.) – підпрапорний Острогозького полку (1761–1765 рр.) та доньок Ганну й Марію. Іван, а пізніше його син Петро, вели родинну хроніку, куди занотовували «дела дивные и удивления достойныя»¹¹⁵.

Лисаневич Іван Степанович. Син балаклійського сотника 1720–1730-х рр., пізніше ізюмського полкового судді Степана Лисаневича. Рід мав шляхетське походження. Із 1745 р. служив канцелярським писарем Ізюмської полкової канцелярії. 1748 р. записаний підпрапорним Ізюмського полку, тоді ж значився значковим товаришем Миргородського полку. 1751 р. іменним указом Єлизавети Петрівни призначений сотником у слобідські полки, 1753 р. одержав калачіївський уряд Острогозького полку. Їздив до Москви в полкових справах. 1757 р. брав участь у Пруському поході, 1760 р. перебував у Петербурзі, 1763 р. разом із *Татарчуковим Федором Остаповичем* представляв Острозький полк у Комісії про слобідські полки¹¹⁶. Восени 1765 р. відставлений секунд-майором, пізніше здобув чин дійсного статського радника¹¹⁷. Мешкав у слободі Калачах. Володів хутором Мининським, винокурнею, сіножатними луками та лісом під Богучаром. У 1779–1785 рр. – богучарський

¹¹¹ *Филарет [Гумилевский Д.Г.]* Историко-статистическое... – Отд.5. – Москва, 1857. – С.319.

¹¹² ЦДДАК України. – Ф.1817. – Оп.1. – Спр.18. – Арк.54; Спр.112. – Арк.5 зв. – 6; Доклады и приговоры, состоявшиеся в правительствующем Сенате в царствование Петра Великого. – Т.4 (1714 г.). – Кн.II (Июль – декабрь). – Санкт-Петербург, 1891. – С.920.

¹¹³ ЦДДАК України. – Ф.1815. – Оп.1. – Спр.118. – Арк.3.

¹¹⁴ Там само. – Ф.1817. – Оп.1. – Спр.5. – Арк.5; Спр.9. – Арк.75–76.

¹¹⁵ Див. докл.: *Поташенко С.П.* Слобідська священицько-старшинська родина Острозько-Лохвицьких та їхня хроніка (про героїв однієї публікації у «Київській старовині») // Київська старовина. – 2012. – №5-6. – С.156–166.

¹¹⁶ ЦДДАК України. – Ф.1722. – Оп.1. – Спр.57. – Арк.118; Ф.1782. – Оп.1. – Спр.21. – 9 арк.; Ф.1723. – Оп.1. – Спр.16. – 8 арк.; *Модзалевский В.* Малороссийский родословник. – Т.3 (Л–О). – К., 1912. – С. 123–126; *Кривошея В.* Козацька старшина Гетьманщини: Енциклопедія. – К., 2010. – С.468–469.

¹¹⁷ ЦДДАК України. – Ф.1815. – Оп.1. – Спр.33. – Арк.19 зв.

повітовий предводитель дворянства. 1780 р. – калитвянський повітовий суддя Воронежського намісництва.

Вінецький (Венецький) Гаврило Антонович. Народився близько 1725 р. у старшинській родині. Від 1751 р. служив підпрапорним Острогозького полку, через два роки посів уряд сотника. Мав чотирьох синів: Івана, Миколу, Ореста, Олексія. Володів «дачею», селом Вириття і землею в Коротояцькому повіті У лютому 1771 р. його садибу у слободі Єндовище пограбувала команда воронезького коронного повіреного підполковника Титова¹¹⁸.

Рахмин Сава Іванович. Народився близько 1730 р. в родині сотника. Із 1745 р. – підпрапорний, 1754 р. – сотник. Мешкав у слободі Тростянці під Острогозьком. Мав землеволодіння в Коротояцькому й Острогозькому повітах. Його вдова Ганна з дітьми та їхніми родинами записані до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Москаленков Іван Гнатович. Мав козацьке походження. Із 1744 р. служив сотенним писарем Ізюмському полку, 1748 р. – підканцеляристом, 1752 р. – підпрапорним. Із 1758 р. – бирючанський сотник Острогозького полку, мешкав у Бирючій. Перебував два роки при бригадній канцелярії слобідських полків, двічі їздив до Петербурга в полкових справах, також до Москви¹¹⁹. Вийшов у відставку поручиком. Разом з іншими власниками володів Великим Усердським лісом під Усердом. 1780 р. – дворянський засідатель Бирючанського повітового суду. З дружиною Параскою із Сребдольських і дітьми записані до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Урсул Іван Самійлович. Народився близько 1721 р. в родині харківського сотника, молдаванина Самійла Урсула. 1739 р. записаний підпрапорним Харківського полку. Тоді ж брав участь у Кримському поході й у виправах на Українську лінію. 1757 р. призначений сотником до Острогозького полку. Після скасування козацького устрою очолював Міловатське комісарство. Мешкав у слободі Міловатці, мав синів Григорія, Івана, Василя та Максима, котрі успадкували хутір Чистоплесний, сіножатну луку й урочище в Богучарському повіті Воронежського намісництва. 1780 р. Григорій Іванович у чині поручика був дворянським засідателем Богучарського повітового суду, його син Олександр був богучарським предводителем дворянства в 1837–1841 рр. Василь, Григорій та Іван Івановичі записані до 4-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Косенков Михайло Якович. Народився близько 1720 р. в козацькій родині, з 1737 р. служив козаком. Брав участь у російсько-турецькій війні 1738–1739 рр. У 1752 р. зарахований до підпрапорних, 1756 р. одержав уряд сотника. Мешкав в Острогозьку. Був одружений із донькою полкового хорунжого *Кукалевського Андрія Леонтіївича* Ганною. Вдова з дітьми записані до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Голодолинський Дмитро Петрович. Народився близько 1734 р. в родині закотянського сотника Петра Голодолинського. Із 1754 р. служив підпрапорним, за два роки призначений сотником, очевидно, на батьківський уряд. Мешкав у слободі Закотній. 1766 р. вийшов у відставку прапорщиком. Його син поручик Семен із родиною й донька Анастасія записані до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії¹²⁰.

Сіверський Лев Васильович. Народився на початку 1730-х рр. у сотничій родині. Служив підпрапорним із 1745 р. Брав участь у Пруському поході й того ж 1757 р. одержав уряд сотника. Володів хутором Сіверським під Калитвою, також родині належала «дача», пустища й хутір під Острогозьком. Його син Мойсей був дворянським засідателем Калитвянського нижнього земського суду (1780 р.). Записаний із родиною до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

¹¹⁸ Там само. – Ф.1807. – Оп.1. – Спр.1193. – 68 арк.

¹¹⁹ Там само. – Ф.1782. – Оп.1. – Спр.2. – 144 арк.

¹²⁰ Там само. – Ф.1723. – Оп.1. – Спр.5. – 5 арк.; Ф.1815. – Оп.1. – Спр.34. – Арк.12 зв. – 13.

Куколевський Іван Сергійович. Народився близько 1738 р. у старшинській родині й доводився двоюрідним племінником *Куколевському Андрієві Леонтійовичу*. Із 1753 р. служив підпрапорним, 1757 р. – сотником. Мешкав у містечку Богучарі, там же володів пустищем Цибулиною і слободою Осинівкою. Записаний із родиною до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Жидков Андріан Якович. Народився близько 1719 р. Його батько служив полковим обозним у Слобідському драгунському полку. Із 1753 р. – козак, 1755 р. – підпрапорний, 1757 р. – уривський сотник Острогозького полку. 1763 р. доніс до Комісії про слобідські полки на полкового осавула *Зайцева Гаврила Федоровича*, що той на нього «начал имеет [...] злобу», відколи Жидкова призначили на сотенний уряд. Комісія вирішила, що Зайцев може «яко о бесчестии ево просить сатисфакции»¹²¹. Після ліквідації козацького устрою очолював комісарство. Мав синів Степана й Олександра. 1780 р. у чині прапорщика був дворянським засідателем Калитвянського повітового суду. Напевно, його онук Микола Степанович записаний із родиною до Родовідної книги Воронежської губернії в 1836 р.

Синельников Василь Васильович. Народився близько 1720 р. в родині канцеляриста, пізніше острогозького полкового писаря Василя Синельникова. Із 1740 р. – канцелярський писар, потім зарахований до підпрапорних, із 1758 р. – старобілівський сотник. 1766 р. відставлений прапорщиком, мешкав у слободі Старій Білій. Його вдова з дітьми записані до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Павлинський Дорофій Миколайович. Народився у середині 1730-х рр. у священницькій родині. Із 1753 р. служив підпрапорним, 1759 р. – сотником. Брав участь у Пруському поході. Відставлений підпоручиком. Мешкав у слободі Новій Білій. Записаний із родиною до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Головинський Андрій Якович. Народився у середині 1720-х рр. у старшинській родині. Із 1745 р. – підпрапорний, 1759 р. – сотник. Брав участь у Пруському поході. Мешкав у слободі Білолуцькій. Записаний із родиною до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Тужкановський Семен. Із 1740 р. служив підпрапорним, із 1749 р. – сотником. Брав участь у Пруському поході. 16 липня 1762 р. відставлений за «падучою хворобою». Був представлений до чину полкового осавула.

Каневецький (Коневицький) Прокіп. Мав козацьке походження. Інтриган, кар'єрист. 1749 р. переведений із Харківського полку в Острогозький, де отримав калачіївський сотенний уряд. У відповідь на його доноси щодо зловживань слобідської старшини було сформовано Комісію про слобідські полки, яка підготувала ґрунт для ліквідації слобідського козацтва.

Пушковський Петро Дмитрович. Народився у середині 1730-х рр., за походженням грек. Із 1752 р. служив підпрапорним, із 1760 р. – толучіївським сотником. Брав участь у Пруському поході. Мешкав у слободі Бирючій, де певний час очолював комісарство. Його вдова з дітьми записані до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Турченинов Іван Матвійович. Народився наприкінці 1720-х або на початку 1730-х рр. у сотничій родині. Із 1744 р. – підпрапорний, 1760 р. – сотник. Брав участь у Пруському поході. Мешкав у слободі Ливенках під Бирючою. Мав сина Степана – бирючанський повітового предводителя дворянства (1804–1806 рр.), одружений із донькою *Вінецького (Венецького) Гаврила Антоновича* Ганною. Степан із родиною записані до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Лисаневич Тихін Степанович. Очевидно, молодший брат *Івана Степановича Лисаневича*. 1753 р. записаний до підпрапорних Харківського полку. 1755 р. служив ординарцем при бригадирі В.Капністі, потім брав участь у Пруському поході. У 1760 р. разом із *Лисаневичем Іваном Степановичем* їздив до Петербурга, тоді ж отримав уряд сотника в

¹²¹ Там само. – Ф.1782. – Оп.1. – Спр.33. – 17 арк.

Острогозькому полку. Суддя Калитвянського повітового суду (1780 р.). Володів слободою Саприною в Острогозькому й винокурнею в Богучарському повітах. Був одружений із сестрою *Бедряг Миколи, Івана, Григорія Васильовичів* Марією. Записаний із родиною до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Куколевський Андрій Максимович. Народився у середині 1730-х рр. у родині полкового обозного. Із 1748 р. – козак, 1753 р. – підпрапорний, 1760 р. – сотник Острогозького полку, пізніше прапорщик. Був одружений із Параскою з Ковалевських. Володів двома слободами та пустищем під Острогозьком. Записаний із родиною до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Бедряга Микола Васильович. Син молдавського полковника Василя Бедряги. Із 1750 р. – козак, 1753 р. – підпрапорний, 1760 р. – сотник 3-ї Острогозької сотні. Був одружений із донькою *Татарчукова Федора Остаповича* Марією, з якою мали синів Федора – богучарський повітовий предводитель дворянства в 1806–1813 рр., і Самійла. Володів лісом, слободою Писарівкою в Богучарському й хутором Береговим в Острогозькому повітах. Марія принесла в посаг хутори Титарів і Плоский у Богучарському повіті. У чині секунд-майора суддя Богучарського повітового суду (1780 р.), бучарський повітовий (1785–1789 рр.), воронезький губернський предводитель дворянства (1795–1798 рр.).

Острозький (Острозько-Лохвицький) Федір. Представник священницько-старшинської родини Острозько-Лохвицьких, син священника. Із 1744 р. – служив козаком, наступного року записаний підпрапорним, із 1761 р. сотник.

Тертичніков Ілля Тимофійович. Народився на початку 1720-х рр. у родині савинського сотника Ізюмського полку Тимофія Тертишника. Із 1738 р. писарчук Ізюмської полкової канцелярії, перебував при різних комісіях і брав участь у виправах у степ. 1740 р. записаний підпрапорним, 1758 р. переведений до Острогозького полку, де 1763 р. одержав сотницький уряд. Мав сина Василя¹²².

Чехурський Семен Гаврилович. Народився близько 1725 р. у старшинській родині. Підпрапорний із 1745 р. Брав участь у Пруському поході. Мешкав у слободі Бичку, володів хутором Чехурським у Богучарському повіті. Його син Андрій – капрал Острогозького гусарського полку, дворянський засідатель Бирючанського нижнього земського суду (1780 р.), володів слободою Юрасівкою під Острогозьком, одружений із Варварою з Куколевських. Андрій із родиною записані до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Пушкарев Лаврентій Іванович. Народився близько 1732 р. в козацькій родині. Із 1745 р. – підпрапорний, 1762 р. – сотник, тоді ж атестований до відставки за «внутренню жестокую болѣзнию». Мешкав у слободі Талах. Його вдова з дітьми та їхніми родинами записані до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Могилевцев Петро Савич. Підпрапорний із 1745 р. Мешкав у слободі Ливнах. Мав п'ятьох синів: Кузьму, Гаврила, Василя, Івана, Григорія.

Подольський Степан Кирилович. Народився на початку 1720-х рр. у старшинській родині Сумського полку, де з 1747 р. служив підпрапорним. 1759 р. переведений до Острогозького полку. Володів хутором Долина в Острогозькому, орною землею, сіножатною лукою, лісом і «дачею» в Богучарському повітах. Записаний із родиною до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Голованев Степан Степанович. Народився на початку 1730-х рр. у козацькій родині, з 1744 р. – підпрапорний. Наприкінці 1762 р. відставлений сотником «за приключившеюся ломотною болѣзнию, от которой бывають временемъ и раны». Був одружений з Єфросинією з Куликовських, з якої мали синів Степана – павловський повітовий предводитель дворянства в 1815–1817 і 1823–1828 рр., Веніаміна, Івана, Василя, Олександра. Володіли пустищем

¹²² Там само. – Ф.1722. – Оп.1. – Спр.57. – Арк.155.

Ясеновою в Острогозькому повіті. Записаний із родиною до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Антонов Петро Гаврилович. Народився близько 1725 р. в козацькій родині. З 1748 р. – козак, 1751 р. – підпрапорний Ізюмського полку, 1757 р. переведений до Острогозького полку. Представники роду внесені до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії в 1802 р.

Тев'яшов Іван Степанович див. *Тев'яшов Степан Іванович.*

Тев'яшов Володимир Степанович див. *Тев'яшов Степан Іванович.*

Куколевський Ілля Андрійович див. *Куколевський Андрій Леонтійович.*

Єманов Дмитро Якимович див. *Єманов Яким Андрійович.*

Головинський Логвин Якович. Народився близько 1731 р. у старшинській родині, молодший брат *Головинського Андрія Яковича.* Із 1745 р. служив підпрапорним. Мешкав у слободі Білолуцькій. Записаний із родиною до 2-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Турченинов Степан Матвійович. Народився близько 1734 р. у сотничій родині, молодший брат *Турченинова Івана Матвійовича.* Служив підпрапорним із 1752 р. Мав сина Івана.

Бурляевський Сава Іванович. Народився близько 1730 р. в козацькій родині, з 1752 р. служив підпрапорним. Мав сина Івана. Володів разом з іншими власниками хутором Високим в Острогозькому повіті.

Савельєв Михайло Данилович. Народився близько 1735 р. у старшинській родині, 1752 р. записаний підпрапорним. Мешкав у слободі Старій Білій. Записаний із родиною до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Лохвицький (Острозько-Лохвицький) Петро Михайлович. Народився близько 1745 р. в родині богучарського сотника Михайла Лохвицького, доводився племінником *Острозько-Лохвицькому Осипу Федоровичу.* 1756 р. записаний до підпрапорних, але навчався у Харківському колеґіумі. Впродовж 1764–1765 рр. служив підпрапорним, був покараний палицями за якісь «непристойності», вчинені в Острогозькій полковій канцелярії. Продовжив службу в Острогозькому гусарському полку. Дворянський засідатель Богучарського повітового суду у чині прапорщика (1780 р.). Разом із молодшим братом аудитором і капітаном-справником Богучарського нижнього земського суду Павлом володів пустищами Тонконоговою і Плоскою та садом у Богучарському повіті. Записаний із родиною до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Вишневський Петро Леонтійович. Народився близько 1735 р. в козацькій родині. Із 1748 р. – сотенний писар, 1754 р. – підпрапорний Острогозького полку. Відвідував Москву й Петербург у полкових справах, брав участь у Пруському поході, пізніше депутат Уривського комісарства. Його вдова із сином записані до 6-ї частини Родовідної книги Курської губернії.

Остаф'єв Іван Хомич. Молодший брат полкового ротмістра *Остаф'єва Миколи Хомича.* Із 1752 р. – козак, 1754 р. – підпрапорний. Брав участь у Пруському поході й виправах у степ. Пізніше поручик, калитвянський повітовий предводитель дворянства (1780 р.). Володів хуторами Верхом і Гавриловим під Острогозьком та разом зі старшим братом – хуторами під Ровеньками. Записаний із родиною до 2-ї частини Родовідної книги Воронежського намісництва.

Жидков Степан Михайлович. Народився близько 1733 р. у підпрапорницькій родині. Служив підпрапорним із 1755 р., брав участь у Пруському поході. 1764 р. відставлений сотником. Володів пустищем Нагірною в Острогозькому повіті.

Куколевський Андрій Іванович (помилково в одному зі списків «Куликовський»). Представник старшинської родини Куколевських, сотничий син. Служив підпрапорним із 1764 р., пізніше отримав чин прапорщика. Володів пасікою, сінним покосом і хутором Хрипуновим у Богучарському повіті. Записаний із родиною до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Зайцев Василь Гаврилович див. *Зайцев Гаврило Федорович.*

Пушкарев Іван Іванович. Народився близько 1732 р. в козацькій родині, молодший брат *Пушкарева Лаврентія Івановича*. Із 1756 р. служив підпрапорним, у 1764 р. відставлений сотником. Мав трьох синів: Данила, Петра, Матвія.

Корнєєв Матвій. Служив підпрапорним із 1758 р., не виконав розпорядження полкової канцелярії, за що був заарештований.

Никитин Петро Іванович. Син протопопа, був козацьким підпомічником. Із 1758 р. служив підпрапорним, у 1762 р. відставлений за хворобами сотником. Мешкав у Старому Осколі.

Могилевцев Федір Федорович. Народився на початку 1740-х рр. у родині вихідця з козаків підпрапорного Федора Могилевцева. Служив підпрапорним із 1759 р.

Подколзин Павло Андріанович див. *Подколзин Андріан Степанович*.

Бедряга Іван Васильович. Син молдавського полковника Василя Бедряги, молодший брат *Бедряги Миколи Васильовича*. У 1760 р. записаний підпрапорним, на той час навчався. Був одружений із Ганною з Шидловських, з якою мали п'ятьох синів: Григорія, Дмитра, Олександра, Георгія, Василя.

Бедряга Григорій Васильович. Син молдавського полковника Василя Бедряги, молодший брат *Бедряги Миколи й Івана Васильовичів*. 1760 р. записаний підпрапорним, на той час навчався. Внесений із родиною до 3-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Протопопов Іван. Народився у старшинській родині. Служив підпрапорним із 1761 р.

Куколевський Петро Сергійович. Народився близько 1743 р. у старшинській родині Куколевських, молодший брат *Куколевського Івана Сергійовича*. Служив підпрапорним із 1761 р., продовжив службу в Острогозькому гусарському полку. Володів пустищем Кислишною, хутором Микитівським і «дачею» Голубенською під Богучаром.

Ковалевський Василь. Представник старшинської родини Харківського полку. Із 1750 р. навчався, 1761 р. – служив підпрапорним Острогозького полку.

Ковалевський Данило. Представник старшинської родини Харківського полку. Із 1758 р. навчався, 1761 р. записаний підпрапорним Острогозького полку.

Острозький (Острозько-Лохвицький) Іван Осипович див. *Острозький (Острозько-Лохвицький) Осип Федорович*.

Подколзин Іван Андріанович див. *Подколзин Андріан Степанович*.

Олексій Микита. Напевно, походив із поспільства. Записаний підпрапорним у 1761 р.

Шапочка Данило Іванович див. *Шапочка Іван Федорович*.

Шапочка Іван Іванович див. *Шапочка Іван Федорович*.

Сребдолський Петро (Микитович?). Син священника, із 1745 р. служив протоколістом у Полтавському духовному правлінні та Белгородській духовній консисторії. 18 січня 1762 р. призначений підпрапорним до Острогозького полку, а 28 березня того ж року – кам'янським сотником Ізюмського полку. Одержав сотничий уряд в обхід інших старшин, що спричинило скарги з їхнього боку на недотримання порядку «старшинства». У 1766 р. відставлений прапорщиком.

Сребдолський Олексій Микитович. Син священника, напевно брат *Сребдолського Петра*. Служив протоколістом у Белгородській духовній консисторії. Із 1746 р. – козак, 1762 р. – підпрапорний Острогозького полку. 1762 р. відставлений сотником. Його вдова з дітьми записані до 1-ї частини Родовідної книги Воронежської губернії.

Лебединський Матвій Андрійович. Народився на початку 1720-х рр. у козацькій родині. Із 1738 р. – вахмістр Слобідського драгунського полку, 1748 р. – підпрапорний, пізніше квартирмейстер, городничий. Служив «вѣрно и добропорядочно», з огляду на що був атестований на полкового хорунжого. Мав сина Якова, котрий служив в Острогозькому гусарському полку. Володів хутором під Острогозьком.

The Lists of the Nobility (1762) **As a Little-Known Source on the History of the Ukrainian Cossack Officers**

Abstract. This article aims at making *The Lists of the Nobility (1762)*, a little-known source on the history of the Cossack officers (starshyna) of the Hetmanshchyna and the Sloboda Ukraine regiments, available for scholars through its contextualized publication and in-depth analyse. **The methodology** employed by the author includes methods of source studies as well as instruments applied within genealogical, prosopographic and social history studies, also in historical research of mentality. **The scientific novelty** of the article stems from the following: the author has found out the circumstances under which *The Lists* were composed, discovered *The List of the Nobility of the Ostrobozk Regiment* in the collections of the Central State Historical Archive of Ukraine in Kyiv and prepared these sources for publication in keeping with the state-of-the-art in the Ukrainian archeography and historiography. **Conclusions.** *The Lists* were drawn up in response to Peter III's charter addressed to the hetman K. Rozumovskiyi and the Senate order issued on January 18, 1762, which both required *The Lists of the Little-Russian Nobility* together with the corresponding documents on the ennoblement to be sent to the Heraldry Office of the Senate. It seems that in the Hetmanshchyna this governmental command remained largely ignored, while in the Sloboda Ukraine regiments it caused certain discussions between the Kharkiv and Iziium regimental chancelleries as well as resulted in the preparation of *The List of the Nobility of the Ostrobozk Regiment*. If taken broadly, these documents give grounds to assert that the Sloboda Ukraine Cossack establishment was aware of its close relationship with the elite of the Hetmanshchyna, yet traced own rights and privileges from the tsarist charters that had been bestowed to the Sloboda Ukraine regiments in the late seventeenth and early eighteenth centuries. Moreover, *The List of the Nobility of the Ostrobozk Regiment* and the relevant sources demonstrate that the Ostrobozk starshyna did not constitute a consolidated community at the time when the local Cossackdom was abolished. However, in the ensuing decades the Ostrobozk Cossack-rooted nobility managed to preserve own cohesion even despite having been incorporated into the noble stratum of the Voronezh vicerealty.

Keywords: *The Lists of the Nobility*, Hetmanshchyna, Sloboda regiments, Ukrainian Cossack officers (starshyna), historical sources.